

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2 40
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730

„Libertate românească” și libertate ungurească

Cu o lăcomie sălbatică s'au repezit neamicii neamului nostru cari hălăduesc și scot gazete prin Budapesta, asupra nenorocitului caz dela Rucăr, unde niște jandarmi români s'au apucat și ei, într'o clipă de zmințeală, să ia pildă dela năravurile și procedările jandarmerești de aci dela noi din vecini... Aha! Iată dar și „libertatea românească!” Și iată ce i-ar aștepta pe Români, dacă visul Daco-României lor s'ar împlini vr'odată!... Apoi totuși nu e bine cu tirănia din Ungaria? — căci de când e lumea se știe doară că între două rele omul cu minte a ales întotdeauna pe cel mai mic...

Și de-aci apoi șirul comparațiilor, cari ar avea să dovedească precumcă pentru noi Români în adevăr maltrătarile de aci din Ungaria ar fi — răul cel mai mic cu putință... Soarta vitregă apăsând de veci și fără scăpare asupra noastră, aci cel puțin știm că cel care ne bate nu e un frate ci un străin de neamul nostru; și poate să ne fie și asta o mângăere în lipsă de alta!

Ș'apoi nu e tot una. Jandarmul ungur nu te bate cu frânghia udă și nu te mai lasă să te mai chinuești, ci repede-repede te trimite *ad patres* cu un glonț bine ochit, sau cu o împunsătură de baloneta repezită *lege artis*, unde-i greu voinicului... De aceea și, firește, toate a-

ceste bravuri sunt scuzate, dacă nu chiar lăudate, prin gazetele patriotice maghiare — bineînțeles când victimele sunt niște neglijabile vietăți olăhe, — pe când în țara Olahilor, isprăvi mai puțin sângeroase nu sunt nici scuzate nici acoperite, ci provoacă numai decât revolta obștească, ce se traduce prin protestările vii ale ziarelor, prin rânduri de cercetări din partea autorităților și, sperăm, prin pedepsirea pilduitoare a vinovaților.

Da, aceasta este deosebirea cea mare, asupra căreia zierele șoviniste maghiare au uitat să insiste, dar asupra căreia suntem dator să insistăm noi. Ultimele vestigii de barbarie, de porniri rele, n'au dispărut, din nenorocire, nici din țările cele mai înaintate în cultură. Totul este, că manifestarea lor nu se tolerează, ci se reprimă cu hotărâtă tendință de stărpire, pretutindeni unde organizațiile de Stat sunt așezate pe temelii sănătoase, — lucru ce nu se întâmplă tot astfel acolo unde temelile sunt șubrede sau putrede.

În Ungaria, jandarmul care bate, sau chiar ucide, pe oláh, e un erou; în România cel care imitează, fie împotriva orișicui, asemenea bravură, e obiectul oprobiului public și al pedepsei exemplare... Iată dar că totuși, dacă ar fi cu adevărat vorba de o alegere între două rele, cel mai mic totuși n'ar fi acela cu care ne îmbie „libertatea” stăpânitorilor noștri dela Budapesta.

Putem să spunem, relativ la cazul dela Rucăr, în mai mic, acelaș lucru ca și, în ceva mai mare, relativ la conflictul bisericesc, astăzi definitiv înlăturat: Nu este atât de rău când se descopăr stări

bolnăvicioase, ci rău este când ele se *acopăr*. Rău este când putreziciunea a pătruns în corpul unei organizații de Stat atât de adânc, încât ea nu mai e în stare să reacționeze, căci numai atunci o prefacere laborioasă, din temelie, se va impune. Și în Franța, cu diferite prilejuri, câte stări bolnăvicioase nu s'au descoperit; un exemplu mare — fiindcă e permis a se compara și lucruri mai mici cu cele mai mari, — a fost cu faimoasa afacere Dreyfus: nu s'a odihnit republica, n'a avut astâmpăr acea nobilă țară, până când n'a eliminat, cuprinsă de friguri, ghimpele ce-i intrase în organism, cu toate otrăvurile cărora le dăduse naștere. N'a tolerat stările amenințătoare de putreziciune, ci atâta s'a svârcolit până le-a însănătoșit.

Însănătoșire însemnează și în România, când se elimină fermentii de turburare în biserică, sau când nu se ascund, ci mai de grabă se exagerează manifestări de porniri neomenești din partea organelor și celor mai inferioare ale autorității publice. Aici să-i vedem pe șoviniștii noștri la comparație!

Dar după ce ne-am răfuit cu detractorii a tot ce ține de viața românească de aci și de pretutindeni, trebuie să revenim, iarăși, și la amestecul nostru în chestiunile interne ale regatului fraților noștri. Avem aci încă o pildă vorbitoare. Cum n'am avea noi dreptul unui asemenea amestec, când iată, pe temeiul de cele ce se întâmplă acolo, neamicii noștri de aci vin să ne dea tot nouă la cap?...
 În adevăr, punându-ni-se înainte ca exemplul de „libertate românească” tot ce

POVESTIRI ORIENTALE

Greșala patriarhului

De Gheorghe Coșbuc.

(Orice reproducere oprită.)

De poți, fii darnic ori și când și-oriunde,
 Și-oriunde poți s'ajuti, tu nu te-ascunde.
 Dar pentru că ești bun nu-ți bate pieptul
 Și nu uită ce-a spus cândv' n'țeleptul:
 Sunt mulți haini, ce par a fi miloși,
 Și par, fiindcă vreu, că-s vanitoși,
 Și-i cea mai rea, ce-o știi, nemernicie
 A tot vorbi de propria-ți dărnicie!
 Tăcut, cu dreapta dă, dar când vei dă
 Să nu faci semne 'n vânt cu stânga ta.
 Mai bine să privească mulți spre tine,
 Decât tu să privești spre mâni străine:
 Când vede mulți plângând în drumul său,
 Cel bun e vesel și-i măhnit cel rău!
 Tu dă mereu și nu 'ntreba cui dai,
 Căci dacă 'ntrebi, asvârli ce-ai vrea să ai,
 Și'n loc de scop, aprobă numai mijlocul —
 Și-aici cândv' greși chiar și prorocul.

N'avuse-o săptămân'acum deplin
 La masă-i Avraam nici un străin,
 Și sta'ntristat și-și tot lăsa bordeiul.
 Căci el avea drept lege obiceiul
 Să nu mânânce'n orice dimineți
 Decât atunci când îi veniau drumeți,

Săraci și osteniți și făr' de casă,
 Și-așa mânca tihnit cu ei la masă.
 Și-acum, ieșea din cort, pe drum cătând,
 Și 'ntră măhnit și iar ieșea 'n curând.
 Dar iat' un om, la margine 'n pustie,
 Cum stă și-o salcie singură 'n câmpie,
 Bătrân, cu albitu-i păr, făcut sta 'n loc.
 Spre el se duse veselul proroc:
 „O, dulce-al meu amic, să vii, bătrâne,
 Să 'mparți cu noi ce-avem, și vin și pâne!”
 Bătrânul a primit, pornind cu el,
 Căci bine cunoștea frumosul fel
 Cum blândul patriarh primea străinii.
 Ajunși apoi sub bolțile grădinii,
 Primiră servi pe noul oaspe-adus
 Și'n capul mesei scaunul i-au pus.
 Veni apoi pe rând familia toată
 Șezând, la masa cea de piatră, roată.
 Și pâne-apoi, și poame-au pus, și vin,
 Și-un dar ales, gătit pentru străin.
 Când însă Avraam și 'ntreag' oștirea
 De servi, și-au ridicat spre cer privirea
 Și — „Acum cu Dumnezeu!” ei s'au rugat
 Bătrânul stete'n scaun nemișcat,
 Nici semne n'a făcut, n'a zis cuvinte,
 Ci, ca și-o piatră fix, privea nainte.
 Privi la el prorocul, roș făcut:
 „Că nu știi cuviință, nu-ți imput;
 Dar eu mă mir de-o sută de ani ai vieții
 Că nu ți-au dat evlavie bătrâneții!
 Nu știi c'al nostru gând, ori când mâncăm,
 Datori sîntem spre cer să-l ridicăm?”

Răspunse el: „Icoane, Avraame,
 Ori câte poți schimba 'ntr'aceleași rame.
 Eu am icoana mea; tu alta vrei;
 Dar altfel mă 'nvățară magii mei!”
 Văzû atunci și cunoscu prorocul
 Că 'n cortul său aduse-un rău bătrân,
 Ce crede 'n magi, și 'n legea sa păgân
 De-acei a căror Dumnezeu e focul.

Cu scârbă deci privindu-l l'a gonit
 Flămând așa, și gol, cum a venit.
 „Eu nici în cort să nu te văd, străine,
 Și nici să 'mpart un fir de mac cu tine!”
 Spre-ai săi se 'ntoarse-apoi, așa zicând:
 „Bătrân nebun! Spre cer curat n'icicând
 Un fum al relei jertfe nu se urcă,
 Și-un necurat pe cei curați îi spurcă!”

Veni atunci, trimis de Domnul sfânt,
 Un sol și-a zis cu-asprime-acest cuvânt:
 „De ce n'ai tu să 'mparți nimic cu dânsul?
 Ce 'ntrebi pe cei ce plâng, cu-i varsă plânsul?
 De-o sută de ani îl țin eu pân' acum,
 Și 'n clipa 'ntăiu tu-l și gonești pe drum!
 Ce vreau cu el, știu Eu care-i sunt Tată;
 Eu singur știu de-i inimă curată.
 Și chiar și dacă crede 'n foc și 'n magi,
 Tu mâna dela el de ce ți-o tragi?
 Ori vrei să pari mai drept și decât mine?
 Tu milă fă, și nu 'ntreba la cine.”

s'a întâmplat în adevăr, și mai ales tot ce s'a brodat fantastic în jurul cazului de la Rucăr, se caută oarecum a se justifica tratamentul excepțional de care suntem împărtașiți noi Românii de aici de către stăpânitorii noștri. Acest lucru poate să ne facă nouă mult rău, — în tot cazul mult sânge rău.

Deci iată că venim și noi și ne amestecăm în această afacere. Ne amestecăm cerând și noi ca dreptate să se facă celor maltratați, pedeapsă după lege și în lege să se dea celor ce s'au lăsat răpiți de porniri neomenoase și neromânești, — celor ce au lovit, și celor ce au tratat cu dispreț semnele de cinste ce veteranii rucăreni purtau pe piepturile lor. Pedeapsa și satisfacția trebuie să le cunoaștem cu toții, să se vestească pretutindeni, — și dacă detractorii noștri, cum nu ne îndoiim, vor refuza să ia notă tot așa de ispășire cum au luat de vină, — să ne îngrijim noi, ca și ea să ajungă de asemenea la cunoștința celor ce prea s'au grăbit să se delecteze în descrierea împodobită a „barbariilor olahe“.

Ne datorează și nouă organele autorităților din regatul României această satisfacție; ne unim și noi glasul cu al celorlora cari o cer. Și-o datorează și lor, — o datorează neamului întreg. Căci vedeți cum întreg suferă de ori și care durere, — cum înșiși neamicii noștri se îngrijesc să ne solidarizeze, de câteori e vorba de chestiuni ce privesc reputația, bunul renume, al României, al românismului, al Românilor.

Ne solidarizează ei, — ne solidarizăm și noi. Nu ne amestecăm atunci când e vorba de controverse de partid, — înțelegem adecă de partidele stând de o potrivă pe baze patriotice și naționaliste; — dar când e vorba de chestiuni cari ating interesele neamului și pe cari vrăjmașii noștri le pot exploata împotriva neamului, — atunci avem și noi cuvântul nostru, și ni-l vom spune întotdeauna, — cu frățescă sinceritate și cu românesc îndemn.

România

în politica danubiană și balcanică

de René Pinon

Românul grăește cam astfel către vecinul său bulgar: „Noi vrem să fim prieteni cu voi. Privim cu simpatie progresul vostru economic și social, sporirea bogăției voastre, augmentarea căilor ferate, creșterea comerțului; însă dacă ați gândi să începeți rezel cu Turcii, pentru ca să vă mutați frontiera la Marea-egică și să realizați Bulgaria-mare de care visați, ori ca să creați o Macedonie independentă care, necesar, ar fi o Macedonie bulgară, atunci aveți grijă: noi am mobiliza trupele noastre și în timp ce voi descindeți spre Adrianopol, noi am năvăli peste Sofia, am periclita armata voastră din spate, am opri-o în loc, ori, cel puțin, ne-am asigura dreptul de a interveni la tractatul de pace și de a nu rămâne cu mâinile goale, când voi aveți ale voastre încărcate“.

Amenințată astfel din dos în timp ce în față ar vrea să lupte cu Turcii, Bulgaria ar fi paralizată, cu atât mai mult că prin forma sa turtită abia are cu ce despărți armata care operează la Adrianopol de corpurile românești. De mai multe ori în acești ani din urmă guvernul român a făcut cunoscute intențiunile sale cabinetului din Petersburg, cu care interține relațiuni de încredere; îndemnurile pacifice, care guvernul Țarului la diferite prilejuri le-a sugerat celor din Sofia se răzimbau astfel pe o bază extraordinar de puternică. Europa era mirată iar cutari cercuri naționaliste ori macedoniane erau indignate, când regele Ferdinand n'a profitat de zăpăceala în care se găsea armata turcească, după revoluția din Iulie 1908, (ori după lovitura de stat a lui Abdul-Hamid în Aprilie 1909), pentru a porni spre Constantinopol și a încheia un nou tractat de San-Stefano. Cauza veritabilă a acestei moderațiuni este a se căuta în România. Bulgarii știu bine acest lucru; sunt însă unii între ei, care cred că obstacolul numai la aparență e formidabil. Aceștia zic:

„Dacă Românii s'ar repezi pe teritoriul nostru când noi suntem angajați cu Turcii, n'ar trebui să le opunem nici un singur soldat, ci să deschidem largi porțile înaintea lor; căci, nici opinia europeană, nici chiar opinia publică românească n'ar admite, ca între astfel de împrejurări, armata română să atace din spate și să calce în picioare pe aceiași Bulgari, pe care bravura sa i-a făcut liberi în zilele del Plevna“. Chiar și dacă s'ar adevăra ipoteza aceasta, e incontestabil că Românii ar ocupa o parte din teritoriul bulgar și că prezența lor ar contraria rău armata din fața Turcilor.

Prudența regelui Ferdinand a cumpănit toate aceste dificultăți; ele i-au părut destul de grave pentru a impune astâmpăr Bulgariei impaciente. Toamna trecută, în momentul când Turcii sub pretext de desarmare au comis brutalități și cruzimi în Macedonia, opinia publică bulgară, violent iritată, reproșa regelui și guvernului inacțiunea lor; refugiații din Macedonia provocau desvălindu-și rănile, mila fraților lor bulgari; situația era periculoasă; s'a aruncat chiar și vorba că o revoluție ar putea răsturna tronul regelui Ferdinand; și în acest moment, un ziar francez a lansat (ca venită din Constantinopol) știrea despre o convenție militară turco-română, astfel că e permis a întreba oare revelarea aceasta, adevărată ori falsă, n'a fost destinată chiar a explica și justifica atitudinea absolut pacifică a regelui Ferdinand? Autorul acestei indiscrețiuni folositoare numai a concretizat în un fapt semnificativ o întreagă situație politică, ce a voit să pună în evidență O convenție militară turco-română n'ar fi într'adevăr decât traducția scrisă a politicii, care angajează în același singur sistem alianța-triplă și cu ea România și până la un anumit punct, Turcia. Astăzi, regele Carol n'ar mai ține la neutralitatea care Brătianu și Kogălniceanu o cerea la congresul din Berlin pentru România. La periferia peninsulei balcanice, dânsul se consideră ca sentinela avansată a Triplei-alianțe și a germanismului. Germania cu o influință atât de puternică azi la Con-

Scrisoare din Turin

La expoziție: Galeria mașinelor. — Instrumentele muzicale. — Palatul Modei. — Satul alpin.

De Tiberinus

Sala cea „serioasă“ din expoziția turineză, aceea care a dat numele întregii expoziții, este fără îndoială așa numită Galerie a industriei și a muncii. Lungă 245 metri și largă 20, această galerie închide în suprafața de 17 mii metri pătrați, toate instrumentele mai de seamă și mai perfecționate ale industriei moderne. E o armată întreagă în acțiune de tot felul de mașini, motoare, aparate, unele simple, altele complicate, unele lucrând în tăcere, altele producând uruituri surde sau ascuțite.

Dacă nu ești specialist, firește nu poți aprecia toată valoarea tehnică a acestor ființe de fier în care fiecă roată, ori șurub, ori robinet își au rostul lor. Ca profan, te mulțumești să privești galeria în ansablul ei și — cu toată nepriceperea ta — rămâi în admirație față de iscusința omului, care a născocit atâția monștri de metal pentru că lupta lui împotriva naturii să fie mai ușoară și mai productivă.

Aici poți privi tot substratul acela străin, — aci găfător, aci strident, aci tunător, ce se înalță din galeria industriei, pare un ecou slab al felului de traiu din zilele noastre.

Galeria e internațională și în ea au expus

toate marile țări industriale, chiar și acelea, cari au și pavilioane proprii ca Germania, Anglia, Belgia, Franța. Printre aplicațiile mai noi ale științei moderne sunt interesante noile aparate de telegrafie fără fir ale lui Marconi și telefonul fără fir inventat de profesorul Maiorana. În genere, nordul Italiei — și anume Lombardia și Piemontul — excelează cu o importantă industrie electrică.

*

Fără să aibă nici pe departe importanța galeriei de mai sus, dar producând un șgomot mult mai mare, avem în apropiere sala instrumentelor muzicale din Palatul Festivităților. Într'un hall vast s'a aranjat aci o bogată expoziție de tot felul de instrumente. Orchestre întregi, dela corpolenta *gran cassa* (toba mare) până la micii clopoței wagnerieni, — sunt expuse în numeroase vitrine. Viori de câțiva franci și de acelea ce costă câteva mii, pianе și pianine, unele simple altele sculptate artistic și luxos de par mai curând mobile decorative, organate și orgе impozante, — nimic nu lipsește.

Dar ceace atrage mai mult în această sală e un șir nesfârșit de tot soiul de gramfoane, fonografe, pianole mecanice pe care respectivii fabricanții le pun în acțiune, în scop de reclamă. E un continuu concert monstru, a cărui disarmonie stridentă nu-și are păreche decât în simfoniele ultramoderne, ale câte unui compozitor contemporan... Și e curios cum Italienii cari sunt oameni muzicali se grămădesc cu sutele aci și

pot asculta zece gramfoane cântând în același timp pe tonul lor răgușit zece opere diferite pe când alte douăzeci de flașnete ori pianole se întrec cu fel de fel de valsuri, polci ori cu potouri din operete și opere. E o *Katzenmusik* infernală din care ești amețit și asurzit.

*

Vizitatorul care a trecut prin galeria mașinelor și prin sala instrumentelor muzicale, va putea să-și odihnească urechea și totodată să-și încante ochii în minunatul Palat al Modei. E o clădire cu un singur etaj având o lungime de 60 metri și o suprafață de aproape 1600 m. pătrați. Cu tot aspectul său modest e una din construcțiile cele mai grațioase din expoziție.

În interior, se înșiră într'o semicirferință un număr de odăi reprezentând diferitele aspecte ale casei moderne. Odăile sunt pline de lume — manechini executați cu multă artă și adevăr — în deosebitele momente ale vieții societății de azi. Firește, publicul acela de ceară atât bărbătesc cât și femeiesc e îmbrăcat după ultima modă în costume admirabile, tăiate de cei mai meșteri *coupeurs* și *tailleurs* ai Turinului.

Astfel, în vestibul vezi o mulțime de oameni grăbiți, din gesturile cărora ghicești îndată că în casă e zi de primire. Alături e sala de ceai. Doamna e înconjurată de prietenele sale îmbrăcate toate în frumoase toalete de vizită și au atitudinile cucoanelor când se adună să-și povestească micile cancanuri ale zilei. O prea bogată sală de mâncare ne arată un buchet de elegant

stantinopol, nu poate fi decât favorabilă pentru o înțelegere militară între Turcia și România. Armata română e instruită după maniera germană, are tunuri Krupp și arme germane, ca și cea turcească. Puterile mari preferă a nu se angaja însele în afacerile balcanice; în particular Germania, prea îndepărtată pentru a se amesteca nemijlocit, e foarte mulțumită având pe cineva care joacă jocul ei și îi servește interesele. România primește bucuros acest rol, pentru că găsește în el avantajul său. Dacă în caz de conflict turco-bulgar ea și-ar trimite trupele contra Bulgariei, ar proceda în conformitate cu vederile cabinetului din Berlin, și nu mai puțin în conformitate cu interesele proprii. Vitalitatea combinației care așează România în orbita Triplei-alianțe s'a manifestat deosebit vara trecută, când Hacchi-pașa, ministrul otoman de afacerile externe, a trecut să facă vizită regelui Carol înainte de a pleca în vilegiatură în Bohemia unde avea să vadă pe contele Aehrenthal din Viena și pe dl Kiderlen-Wächter din Berlin.

Am avut deja ocaziunea a arăta aci care ar fi atitudinea României în cazul, dacă statele balcanice ar cerca a se grupa în o confederațiune.*) Dacă combinația ar fi îndreptată contra imperiului otoman, România ar refuza de a participa, și aceea ar fi zădărniciță ori paralizată prin abținerea ei.

Dacă însă ar fi vorba de o confederațiune generală în care Turcia ar avea locul său, România n'ar găsi motiv a sta rezervată; ea s'ar alătura fără îndoială și se poate că politica sa ar ieși radical modificată: ea s'ar putea sprijini pe statele balcanice pentru a ține piept cu Nordul și pentru a urma, față de Austria și de Rusia, o politică „panromână“.

*) „Une Confédération balcanique est-elle possible?“ In „Revue des deux mondes“ 15 Iunie 1910.

Corruption and Reform in Hungary A study of electoral practice

by
R. W. Seton-Watson
D. Titt (Oxon)
— Urmare —

Pilda cea mai drastică a presiunii auctorităților, asupra rezultatului unei alegeri, ne-o înfățișează cuvintele unui oficial distins din cercul unde era candidat, fostul deputat d. Milan Hodza: „Chiar și dacă 90% a alegătorilor ar vota pentru D-ta, totuși nu vei fi ales!“...

Scopul final, de-a doborî candidații opoziției, și înainte de toate toți candidații naționaliști, se atinge în diferite chipuri. În cercul, unde au invins cu aite prilejuri, alegătorii lor is simplaminte șterși din registrul de votare; țărani nu sunt în stare să suporte cheltuelile unui recurs. Sau etatea, numele de botetz, chiar și comunele într'adins is induse greșit; când apoi proprietarul (votului) vine să-și dea votul e refuzat și respins.

Unde partidul dominant n'a luat aceste măsuri de precauțiune, sau într'aceea el a devenit partid opozițional, alegătorii din satele ce sprijină Opoziția, sunt opriti dela urnă, fiindcă doctorul de ocol chiar în preziua votării a descoperit ceva epidemie, sau veterinarul ceva boală de vite, astfel că toată comunicația cu atari comune e întreruptă.

Unde un pod e singura trecătoare spre urnă, acolo el va fi închis pentru trecători numai în ziua alegerii, sau oprit pentru comerț pentru că ar fi în stare dărăpănată. Apoi, fiindcă alegătorii partidelor rivale trebuie să se adune la locul de votare separat, președintele alegerii asignează alegătorilor Opoziției, cari vin de multe ori cale de-o jumătate de zi, locuri nefavorabile, unde sunt expuși la vânt și ploae, și poate nu găsesc nici hrană, ca să-și câștige de mâncare în timpul unei așteptări de 24—36 ore!

Ordinea în care au să voteze satele diferite, e fixată de comitetul central comitatens (în a cărei mâni sunt aranjările pentru alegeri) în chip nefavorabil pentru opoziție. Sub pretextul opririi ori căror ostilități între partide, sunt ordonate la celea mai multe alegeri trupe, și în decursul lor, președintele alegerii dispune asupra acestora cu putere nețărmurită. Atunci se trage cordon și nici unei persoane neagreate nu i-se permite să treacă. Agenții unei partide încearcă atunci să escite pe

cealaltă la ceartă, ca să aibă scuză pentru intervenție militară. Chiar și la urnă, oamenii de încredere ai partidelor naționale sunt inzultați, se face încercare de a împiedeca comunicația între ei și alegători, refuzându-le bilet de liber parcurs sau dându-le în număr restrâns. Și deoarece alegătorii români, germani sau slovaci nu pronunță numele unguresc al candidatului chiar bine, împrejurarea asta e numai decât pretext de-a respinge votul lor.

Și fiindcă toate acestea alegătorii le cunosc, e numai prea firesc că aceia dintre ei, cari nu vin la urnă numai pentru plata, mâncarea și beutura, ce li-se întinde din partea candidatului, ci din convingere, trebuie să se înarmeze cu mult curaj. Trebuie să se expună primejdiei, că la caz de nevotare pentru candidatul oficios, să fie supuși la tot soiul de șicane din partea notarului local și a pretorelui, și pedepsiți pentru acuze inventate, de conturbare a liniștii (păcii). Alegătorii cu dare de mână, în felul ăsta is aduși adese la sapă de lemn.

Propaganda electorală, practizată se înțelege în toate țările constituționale, se îngreuiază din partea auctorităților foarte, pentru candidații opoziționali și corteșii partidului. (Va urma)

Caleidoscop. Scandalagii din opoziție sunt în sfârșit în element prielnic. Și suntem încredințați că își vor împlini perfect singura chemare de a cărei săvârșire sunt capabili. Azi le stau la dispoziție toate mijloacele posibile de a zădărnici ori ce acțiune a guvernului. Foarte bine. Ni-e teamă însă că pentru noi tot atât de dureroasă va fi învingerea lor, ca triumful guvernului. Dar cel puțin ni se dă să auzim la scene edificatoare, cu ajutorul cărorora avem mare nădejde, reușesc să se facă cu desăvârșire de răs.

Azi distinsul, acuş-acuş profesor Apponyi turmentează pe răbdurii guvernamentali, cu argumente „naționale“ și fraze răsuflăte, dar cu atât mai eufemiste. De altmintrelea toate ședințele se promet furtunoase din cale afară, căci mijloacele obstrucției tehnice sunt nenumărate, iar d-nii din opoziție d'alde Hock și Lengyel Zoltan se știu perfect întrebuița de ele. Dovadă neîndoioasă ședința de ieri. Și sunt al naibii de inventioși în aflarea pretextelor. Destul o inciză mai îndrăzneată din partea mamelucilor lui Khuen și scena e pusă la cale.

Opoziția, jignită în demnitatea sa, cere satisfacție. Ce e mai firesc susceptibilitatea opoziției aduce cu sine ședință secretă; furtuni... și perdere de vreme.

Pretextul cel mai nou de a fura vremea cu chițibușerii anoste va fi zădărnicierea feriilor ce și le-au luat o parte din guvernamentali, în temeiul sistemului de alternare introdus de șiretul premier Khuen-Hedervary. E știut, că d. ministru președinte pregătindu-se la obstrucția ce s'a și inaugurat Mercuri, și-a împărțit în două grupe partidul, cari să se perânde alternativ, — asigurând astfel atât mersul regulat al afacerilor, cât și câteva zile de recreare prea obosiților părinți ai patriei.

Perândarea aceasta nefiind însă îngăduită de regulamentul Camerei, (chiar fiind

doamne în toaletă de *soirée*, pe când tocmai își caut locurile la masa plină de servicii scumpe de argint și cristal. Domni de asemeni poartă fracuri inecabile.

E apoi o sală de bal, unde poți admira cele mai minunate dentalării, gaze, tulburi și alte rafinate găтели precum și niște delicioase decoleteuri cari n'au decât un singur defect... acela, că sunt de ceară. Pe lângă acestea și alte săli cu toalete mondene, sunt apoi camere de familie: o odaie de culcare, odaia copiilor, buduarul unei domnișoare, — toate cu un mobilier discret și elegant în acelaș timp și toate cu toalete care de care mai de gust. Completează imaginea vieții contemporane trei mari tablouri panoramice reprezentând trei momente diferite din viața așa zisei „lumea mare:“ *O scenă la patinaj; la vânatoare (Paper Hunt) și pe plajă.* Câte-și trele scene cuprind în admirabilele decoruri respective, grupuri de domni și doamne în elegantissime costume sportive. Merită să fie menționat faptul, că tot ce e expus în Palatul Modei, mobilier, îmbrăcăminte, pălării, etc. e produs la Torino. Știam de mult, din auzite, că acest oraș e cel mai elegant din Italia, dar acum n'am convins de visu de acest lucru.

E inutil, cred să adaog, că Palatul Modei e mereu asediat de o mulțime de lume — în mare majoritate femei, care nu se mai satură

admirând vitrinele strălucitoare de lumină și eleganță.

In complect contrast cu luxul Palatului Modei, e pitorescul și tăcutul *sat alpin* construit de clubul alpin italian. Nu e vorba aci de un pavilion convențional, ci de un mic sat de munte, cu bisericuța lui în stilul Văei d'Aosta și cu un grup frumos de căsuțe alpine având în mijloc *piazzetta* caracteristică. Reproducerea aceasta e făcută cu un deosebit simț de artă și cu o extraordinară grijă de detalii. În interior, în odaiețele căsuțelor alpine și în sala cea mare a hanului din sat s'au expus produsele cele mai originale ale industriei casnice dela munte și s'au adus locuitori îmbrăcați în costumele pitorești ale locului. Deasemeni s'au expus un număr mare de tablouri și fotografii cu vederi din Elveția italiană și din Val d'Aosta și tot ce se referă la ascensiuni și excursiuni pe munte. În sfârșit, tot aci s'au adunat amintirile și vederile ce ilustrează marile explorări ale Ducelui de Abruzzi, întreprinzătorul văr al regelui Victor Emanuel.

Galeria mașinelor, instrumentele muzicale, moda și satul alpin sunt o mică parte din marea și frumoasa expoziție turineză.

— Iunie, 1911.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

nemulțumiți d-nii deputați cu onorariile), obstrucționistii cearcă să turbure momentele de recreare a d-lor deputați, cu cetireea regulată a apelului nominal.

Și premierul Khuen față de insolentele acestea, n'are ce zice, decât că încurajează mereu adicții, îndemnându-i la răbdare îndelungă, — căci toate își vor lua mersul lor regulat. D-sa nu se sfieste să vestească: *Triumful așteptării!*

*

Adunarea dela Jablanița. „Libertatea” din Orăștie, această escelentă foaie populară, redigată de bravul preot I. Moța, în numărul său din urmă reproduce aproape întreg raportul nostru despre adunarea măreață dela Jablanița sub titlul „*Impăratul trupurilor și Impăratul sufletelor*”, cuvinte folosite de d. V. Goldiș în discursul său rostit la acea adunare. Referitor la aceste cuvinte „Libertatea” scrie următoarele:

„Ce minunată și adevărată vorbă! Că la noi nu Impăratul însuși, care e prea departe de noi, ci ceștialții stâlpi ai puterii de stat, miniștri, deputați, deregători, mari și mici, toți bunii și nebunii, se cred „Impărați”, mai mari sau mai mici, peste acest prea răbduriu popor român, pe când adevărul ese la iveală iacă la așa câte un privilegiu rar, când poporul își revarsă tot simțul inimii sale, prin care arată că de cine își ține el legat sufletul: de fruntașii săi naționali, dintre cari pe unii îi pune în inima sa mai presus de orice împărăție!

Ferice de poporul care la astfel de împărați ai simțămintelor sale ține, ca la d. dr. Aurel Vlad și soții săi de luptă națională, și ferice și de astfel de luptători naționali, cari au alipirea și credința poporului în măsura, în care d. dr. Vlad o are pe a bravilor grănițeri!”

Felicităm pe confratele nostru dela Orăștie pentru chipul cald și cuminte cum înțelege a face școală politică poporului nostru.

*

Luceafărul se ivește... Contele negru, luceafărul partidului guvernamental de odinioară Iuliu Andrassy, în frământările politice ale trecutului celui mai apropiat a dispărut în abiz, și credeam că s'a stâns cu desăvârșire. De generalul abandonat de armata proprie nu mai legam așteptări, iar individul izolat într'o atmosferă aristocratică, ne era cu totul indiferent. Și ce vedem acum. Contele negru, nici nu e tocmai așa aristocrat în principii, că nu se sfieste a pescui în tulbure, ca oricare alt politician de categoria d-lui. I-se pare sosit momentul oportun pentru a-și recăștiga vaza de odinioară și a-și împrumuta înc'odată greutatea cuvântului pentru... da, pentru „binele națiunii”.

E vorba, ca contele Andrassy să ia și dânsul cuvânt în chestia proiectelor militare, și chiar polemizând cu contele Tisza, care la rândul său în tovrășie cu contele Khuen, va „sdrobi” pe contele Apponyi.

„Forța parlamentului ungar, toată va fi deci în linie de luptă, — numai disconsideratul domn contele Batthyányi va privi cu invidie întrecerea magistrală a acestor 4 fenomene strălucite a parlamentului unguresc.

Patru conți față'n față. Și să nu te emoționezi de dragostea mare ce o păstrează „națiunii” acești aristocrați?

*

Conflictul din Maroc. După ziarul englez „Daily Mail” situația din Maroc a intrat în timpul din urmă într'o nouă fază. Din purtarea rezolută a Spaniei se vede, că aceasta s'a convins, că Franța a hotărât împărțirea Marocului. Această știre senzațională numitul ziar o dă după telegrame franceze, spaniale și marocan.

În Maroc se vorbește mult de un incident

ivit între Francezi și Spanioli. Un funcționar dela consulatul francez a fost deținut de autoritățile spaniole.

Cu toată insistența consulului frances funcționarul n-a fost eliberat. Acest incidente va complica și mai mult situația din Maroc.

*

Dieta Bucovinei. Luni în 26 Iunie a. c. s'a deschis dieta pentru 3 zile, spre a se constitui. Acest scurt timp a ajuns, ca Românii să provoace scandaluri nemaipomenite și să se despartă în diferite tabere politice. Cu toate, că se prevedeau neînțelegeri înainte de sesunea dietală, totuși scandalul provocat a surprins publicul românesc.

Luptele dintre cele două partide puternice — democrat și apararist — nu se potoliseră, ci se ațâțară încă mai tare cu prilejul alegerilor pentru cameră. În fine au avut contrarii prilej, să se înjure în modul cel mai urâcios și să-și deie păcatele personal: pe față. Urmările sunt, că s'a desființat iarăși partidul național, înighebat cu atâta chiu și vai. Poporul român e fără conducători.

*

Situația din Austria. Gautsch și-a continuat tratativele cu șefii partidelor. De astădată a chemat la sine pe șefii Rutenilor și Cehilor progresiști. Prim ministrul le-a făcut și acestora un expo-zu mai larg asupra programului de muncă a guvernului și a cerut sprijinul lor. Rutenii au cerut înființarea unei universități naționale și împărțirea lor cu aceleași drepturi, ca și Polonii, Gautsch le-a promis, că va împlini cererile lor îndreptățite.

Cu toate acestea Rutenii n'au abzis deocamdată de planurile lor opoziționiste, ci se vor conforma activității viitoare a guvernului. Față de activitatea de acum însă nu vor observa o ținută dușmănoasă.

Cu Cehii însă a pățit-o mai rău Gautsch. Aceștia i-au declarat hotărât, că până ce nu se vor îndrepta greșelile comise în trecut față de Boemi, ei nu abzic de tactica lor opozițională.

*

Serbarea națională din Franța. La serbarea națională din 14 Iulie a participat președintele Fallières și ministrul de războiu. Ei au apărut la 8 ore pe câmpul, unde s'au dat serbările. Între reprezentanții statelor străine a fost și cel german, care s'a întretinut foarte cordial cu ministrul de externe francez. După defilarea trupelor Fallières s'a reintors în palatul său. Pe cale s'au făcut demonstrații sgomotoase contra republicii și contra militarismului. Între poliție și demonstranți s'a încins o luptă strașnică, în care au rămas mai mulți răniți. S'au făcut arestări numeroase. La temnița, unde e închis Hervé, demonstranții au făcut ovații acestuia până ce miliția nu i-a împrăștiat.

După amezăi au cercat socialiștii să aranjeze din nou o demonstrație, dar poliția a aflat de timpuriu despre planul lor și i-a împiedicat.

Parlamentul ungar

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 15 Iulie

Senzația zilei de azi a parlamentului a fost, că a vorbit contele Apponyi timp de 2 ore, în care a spus lămurit că se face obstrucție

Înainte de Apponyi a vorbit contele Seher-Thoss din partidul liberal, care cum îl tradează și numele, nu este maghiar de origine și deaceia discursul lui rostit într'o ungurească slabă a stârnit ici coala râsete din partea guvernamentalilor.

Contele Apponyi face o reprivire istorică asupra luptei purtate pentru eluptarea independenței. Critică conducerea armatei care, până aici nu s'a cugetat la ridicarea cheltuielilor pentru armată, pe cari trebuia să le facă treptat și nu deodată, ca să aducă țara aproape la falit. Ungaria are lipsă de alte reforme cu mult mai importante sociale și economice, cari toate trebuie să stagneze din cauza reformelor militare, cari înghid sume atât de uriașe.

Dar să se și ceara aceste sacrificii, cel puțin să se realizeze odată idealul maghiar, care

este *armata națională maghiară independentă*. Aici Apponyi face un adevărat examen din dreptul public, pe care era să-l propună la Universitate, dacă oamenii adevărați de știință n'ar fi avut cunoștință despre erudiția juridică a nobilului conte. Spune, că divizarea armatei se împacă foarte bine cu Sancțiunea pragmatică. Aceasta a auzit-o dela niște soldați germani distinși, cari i-au spus, că diviziunea armatei într'una maghiară și alta germană, n'ar fi întru nimic nefavorabilă pentru Monarhie

Dar Impăratul nu vrea să se lase convins, că aceasta nu înseamnă nici o primejdie pentru dinastie.

Trece apoi la guvernul coaliției, care a voit să facă tot posibilul pentru eluptarea drepturilor naționale maghiare, dar atunci s'a opus Coroana, de aceea coaliția a trebuit să cadă. Numai cu unele condițiuni ar fi putut coaliția să rămână la guvern, dar din loc de sus nu i-s'a permis să ceară pentru aceste condiții permisiune dela națiune. De aceea e' atla de îndreptățită lupta cu orice mijloace în contra reformelor militare, și opoziția își împlinește numai o datorie de patriotism, când face obstrucție.

Vorbirea lui a fost primită cu aplauze din partea opoziției.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Politica mai înaltă lipsește. — Presa liberală înșelată în așteptările ei. — Regenerarea partidului creștin-social

Viena, la 12 Iulie.

Viața politică din Austria ne face impresia unei piese teatrale jucate mai de multe ori, dar cu persoane schimbate.

Un guvern ia locul altuia și parlamentul se duce, ca să vină un altul nou.

Toate acestea se fac între aceleași împrejurări îndatinat, monotone și plictisitoare. Alegătorii, cari formează publicul privitor al acestor scene, trebuie să asiste până în sfârșit la acest joc, de regulă nesucces al oamenilor politici. Aceleași fraze, cari s'au aruncat cu ani înainte în public, s'au auzit și acum. Deci nimic nou pe toată linia.

Lipsa aceasta de variație se și poate observa în public. Căci deși Bienerth a fost înlocuit prin Gautsch, deși presa comentează în articole mari, această schimbare, numai puțin sunt aceia, pe cari îi interesează și încălzește.

Doar pătura mai cultă, cu un simțământ politic mai rafinat, știe să afle vr'un moment nou în întreg lucrul, dar masa mare, obștea alegătoare a trecut de mult la ordinea zilei peste schimbarea de guvern și peste evenimentele alegerilor. Și e numai natural aceasta.

Toate guvernele se ocupă cu chestiuni, cari privesc numai pe politicianii de profesie, nici decât însă și păturile mai de jos.

Să luăm numai guvernul lui Bienerth și a lui Gautsch. Încă dela început Bienerth a fost silit să se ocupe cu predilecție cu chestia boemă. Aceasta l-a torturat în decursul întregii sale guvernări, iar la sfârșit a trebuit să cadă, fără a fi contribuit cât decât la limpezirea ei. Baronul Gautsch începe lucrul tot de acolo. Toți voiesc să înlătore odată acest conflict, toți voiesc să introducă odată domnia egalității între diferitele naționalități din Austria. Nici unul nu poate însă. Nu pot din motivul, printrucă nici nu voiesc aceasta. Chestia boemă nu e un scop al guvernului, ci numai un mijloc de a se menține la putere.

Totul e numai un joc pentru ochii lumii. În realitate scopul tuturor este să amorțească numai pe un timp spiritele, ca guvernul să-și poată primi totdeauna bugetul și contingentul recerut de recruți, dar nu să rezolve criza din Boemia. Natural, că astfel de lucruri interesează în primul rând numai pe politicianii de profesie și cel mult pe locuitorii acestei provincii, dar pe celelalte neamuri ale Austriei puțin le va încălzi. E acesta un sistem politic

de tot inferior, un sistem de azi pe mână, care n'are o pătrundere mai adâncă în meritul lucrurilor și dela un astfel de sistem nici nu se poate aștepta o politică în stil mai înalt, care să aibă de scop revizuirea constituției pentru întreaga Monarhie, înlăturarea dualismului. Numai acestea vor fi în stare să aducă mântuirea tuturor popoarelor, cari compun Monarhia.

Presa „liberală“ ovreiască a primit rezultatul neașteptat al alegerilor cu strigăte exagerate de triumf. Căderea creștinilor sociali din Viena le-a dat curaj să spereze, că a sosit din nou momentul, când pot pune mâna pe conducerea acestui oraș. S'au înșelat însă amar. Obștea orașului Viena e sătulă de jugul oligarhilor ovrei din trecut, a căror domnie le-a cauzat răni, cari nici acum nu sunt vindecate. Nimeni n'a putut, respective n'a voit să vadă adevăratele motive ale rezultatului neașteptat.

Indeosebi ziarul „Neue Freie Presse“ și-a făurit un titlu de merit din căderea creștinilor sociali în Viena și a prorocit o nouă eră în Austria, care va corespunde întru toate principiilor propagate de el.

S'a înșelat însă amar. Nici chiar Uniunea germană, care e compusă din Germani cu principii de tot liberale nu i-a dat drept în prorocirile sale. Căci acest partid n'a primit în sânul său pe deputații ovrei aleși în Viena, deși accentuau atât de mult programul lor german. Acest procedeu nu poate decât să îmbucure pe oricine, căci este un semn că politica inaugurată și susținută atâta vreme în Viena de Ovrei, nu va mai reinvia, dupăce Lueger i-a dat lovitură de moarte pentru totdeauna.

În partidul creștin-social se poate observa o vie mișcare de un timp încoace. Această mișcare dovedește, că căderea din Viena nu a demoralizat nici pe departe partidul, care vrea să se reorganizeze pe toată linia. Aceasta se face mai ales din motivul, că în primăvara anului viitor vor deveni vacante mai multe mandate în reprezentanța orașului Viena, când partidul vrea să ia lupta din nou, ca să nu-și piardă și aici terenul. Această reorganizație constă din revenirea la acel program, care i-a fost lăsat ca moștenire de Lueger, și care cu acest program a eșit învingător din atâtea alegeri.

Austriacus.

Gronica feminină.

Scrisori către o mamă

II.

Imi place foarte mult asemănarea veche ce s'a făcut între educator și grădinar. Grădinarul dă fiecărei plante un loc potrivit pentru dezvoltare; în același timp le apără de răceală și frig. Plantele nenobile sau buruienile le plivește, omizile le stârpește, pomișorul, dacă e strâmb, îl îndreptează și îi pune un pârșor lângă el, ca să-l țină drept și să nu se îndoiască de vânt; uscăturile le curăță la vreme, ca astfel pomișorul să se poată desvolta drept și să poată da fructe frumoase și gustoase. Pomii sălbateci încă produc fructe, dar nu sunt bune de nimic, decât numai pentru înmulțirea porodiței lor, ori cel mult pentru oțet.

Tot așa stă lucrul și cu educatorul. Poate că e una dintre cele mai mari greșeli, când voim a face din copil un chip, care să fie egal nouă. Cea dintâi problemă a educatorului este a pătrunde în viața sufletească a copilului și cu observare plină de iubire și interes să înceapă dezvoltarea sau educarea lui. Ea nu se poate face după un model străin. Aci zace toată arta educatorului.

Dorința și tendința ca din copiii noștri, după puțină, să iasă ceva mai mult decât noi, este îndreptățită și e naturală, pentru că însăși tendința naturii este peste tot perfecțiunea. În fața acestora trebuie să exclamăm: Cât de rar și cât de greu putem realiza scopul nostru în educația copiilor!

Acum vine de sine întrebarea: Când să începem cu educația copilului? Din punct de vedere medical se răspunde, că educația să se înceapă înainte de naștere. Ba unul zise odată, dacă nu mă înșel chiar Napoleon I, că educația copilului să se înceapă înainte de naștere cu 20 de ani. Te rog St. Doamnă, să nu iai în răs așerțiunea

aceasta. Dacă vei socoti bine, ea cuprinde mult adevăr în sine. El a vrut să zică că viitoarea mamă deja în decursul fetiei ei de 20 ani dela nașterea ei ar trebui bine educată, ca să producă copii sănătoși și să-i știe crește cum se cade.

Dietetica spirituală și fizică a mamei are o înrîurătoare foarte mare asupra dezvoltării normale a sănătății și în același timp asupra aptitudinii de educație a copilului.

În consecință putem zice mai precis, că educația se începe deodată cu deșteptarea conștiinței în copil pe lângă unele dedări de mai înainte, fără să fie el conștient de ele. În realitate însă tocmai aci se comit cele mai multe și mai mari greșeli.

Aceasta vine de acolo, că cele mai multe mame cred, că aci e destul, dacă îngrijesc de neapăratele trebuințe firești, mai ales trupești ale copilului.

Din momentul ce începe a se deștepta conștiința de sine în copil el simte și ce-i mai mult nu se mai află atât în atârănare absolută de cei mai apropiați din jurul său. El se simte acum ca o personalitate de sine stătătoare. El are o voință proprie până la oarecare punct și acum caută să și-o valideze ori manifesteze în orice chip, chiar cu rizicul de a cădea din leagăn. Urmările acestei manifestațiuni el nu le cunoaște până aci, de aceea nici nu are nici o temere absolut de nimic.

Ei, dar tocmai acum a sosit timpul de a-și începe alături cu mama cursurile sale din școala practică a vieții o altă mamă, este mama-natura. Ea nu-i coronește pe copii. Cum calcă careva vre-o lege de ale ei, ea îl și pedepsește momentan și fără cruțare.

S'a atins d. e. de soba fierbinte, ea îl și arde îndată și-l învață minte să nu mai pună mâna pe soba ferbinte. Despre aceasta și alte asemenea vom vorbi mai târziu într-o scrisoare separată.

Dacă în stadiul acesta mama nu știe cum să se orienteze și cum să continue creșterea copilului, mai târziu și de ar fi, totuși de puțină treabă va fi. Greșala comisă acum rămâne ca defect pentru copil, cât trăiește. Sufletul copilului nu este o tablă goală, pe care s'ar putea scrie și șterge orice după plăcere. Impresiunea bună sau rea a copilului primită dela început rămâne de cinozură în întreaga lui educație.

Tot astfel în creșterea bună sau rea a copiilor zace și viitorul poporului. Dacă poporul a neglijat educația copiilor săi, are să sufere în măsura neglijenței, dacă însă a îngrijit-o cum se cade, ea are să aducă roduri bune și folositoare. De aceea poporul a și înființat o mulțime de școli de tot felul. Însă aci e încurcătura, că punctul de gravitație al educației nu zace atât în școală, cât mai mult în familie.

În familie se pune fundamentul educației, școala numai continuă zidirea pe acest fundament; dacă fundamentul e slab, zidirea se surpă. Pe de altă parte școala are să se ocupe mai mult cu instrucțiunea, decât cu educațiunea. De aceea foarte nimerit a zis un mare învățat, că: „O mamă harnică plătește mai mult decât o sută de dascăli“.

Cu acestea încheiu, st. doamnă, scrisoarea mea de azi. În cele următoare voi vorbi mai amănunțit despre părerile și sfaturile ce mi-ai cerut.

I. D.

Litere — Arte — Științe

Teatrul și publicul

de prof. univ. Volkelt (Lipsca)

Trad. liberă autorizată, de dr. Horia Petra-Petrescu

Pornografia pe scenă

Teatrul obicinui să-l considerăm pretutindeni drept un sanctuar al artei. Directorii de teatru se prezintă, cel puțin pentru lumea de afară, drept colaboratori importanți în direcția răspândirii și susținerii artei. Fiecare actor conștient de marea sa valoare, se socotește, fie el angajat pe orice scenă, ca făcând parte din seminiția aleasă a artiștilor.

În jurnale se vorbește la rubrica atât de onorabilă: „Artă“ despre toate întrebările referitoare la teatru, chiar și când e vorba de opere de maculatură atât de nemernice ca „N'ai nimic de vămuț?“ sau „Patul“. Dacă recunoaște cineva, în mijlocul așanumitei societăți intelectuale, plin de naivitate, că n'a văzut pe cutare artist dramatic sau, că nu-l cunoaște de loc, își arată în fața multora goliciunea, caracteristică unuia, care a rămas în privința artei mult înapoia celorlalți.

De ne punem întrebarea dacă — de fapt — teatrele în actuala stare a lor au dreptul de a fi considerate drept sanctuare unde se îngrijesc de arta adevărată și de răspândirea adevăratului gust estetic, vom rămânea foarte deprimăți făcând astfel de cercetări, întocmai ca la cele întreprinse relative la ținuta publicului, care cercetează teatrul. Cel puțin efectul, care-l au prestațiunile teatrale asupra publicului, este a se considera într-o foarte mică parte drept influență și prelucrare artistică. Am luat în considerare un număr mai mare de opere dramatice, cari mi s'au oferit pentru scrupurile mele ca fiind tipice și instructive: rezultatul la care am ajuns în urma acestei scrutări este, că am văzut pe spectatorii dela teatru ca o masă străbătută, sbuciumată de o încurcătură grozavă de trebuințe și interese contrare artei. Din această încurcătură de emoții din partea agitațiunii conținutului s'a remarcat mai cu seamă, ca un grup, care influențează deosebit de puternic și e foarte răs-

pândit, grupul poftelor erotice. Există nenumărate piese de teatru, în urma cărora cea mai mare parte a publicului este adusă într-o excitație sexuală atât de pronunțată, încât, dacă ai avea puțința să-ți aduci înaintea ochilor tăi procesele psihofisice ale acestor spectatori, ai fi cuprins de cele mai gretoase și mai spăimântătoare impresii.

Dar poate, că zace întreagă vina pe capul spectatorilor, dacă reprezentațiile teatrale evocă în sufletele lor o impresie atât de turbure și de urită. Poate că conducătorii de teatru sunt numai și numai nește idealisti, cari s'au consacrat cu totul artei, cari își dau toate silințele să aducă pe scenă numai opere nobile de artă, și să crească publicul în domeniul artei. Poate, că acești conducători nu găsesc un teren atât de roditor artistic, care să corespundă intențiunilor lor laudabile, cât de cât. Să constai lucrul acesta și să ai siguranța, că părerea aceasta însemnează o întortochiare vădită, deadreptul diametral opusă a relațiilor existente, este una și aceeași.

Dacă dau la o parte, odată pentru totdeauna, unele teatre de prima ordine, adevărul e, că directorii de teatru, sunt aproape fără excepție oameni de afaceri, cari voiesc să adune în casele lor de bani cât mai multe venituri și astfel speculează din cauza aceasta la fel de fel de trebuințe brutale și murdare ale publicului, având părerea justă, că așteptarea unei excitații a pornirilor brutale atrage mai mari mase de public la teatru, decât prestațiuni strict artistice. Chiar și circumstanța, că câștigul dela cassă este hotărâtor pentru compunerea repertoriilor celor mai multe scene întru atâta, încât o piesă e considerată de naufragiată, dacă n'a adus după primele trei reprezentații venitul bănesc dorit, chiar și faptul acesta aduce într-o lumină ridicolă afirmația, că scenele noastre sunt sanctuare ale artei. Dacă comparăm teatrele cu concertele și expozițiile noastre de artă, putem să ajungem și mai bine la constatarea gradului inferior, pe care se află scenele noastre dramatice. Pentru reprezentațiile muzicale simfonice și pentru cele de muzică de cameră, ba chiar și pentru concertele virtuozilor, precum și pentru alegerea tablourilor și portretelor din expozițiile noastre artistice,

este hotărâtoare — cel puțin în mare măsură — valoarea lor curat artistică. Firește, se întâmplă adeseori și în privința acesteia greșeli. Prin aceasta însă nu e atinsă tendința de a-ți oferi ceva remarcabil din punct de vedere artistic. Concertelor și expozițiilor noastre de artă li-se poate da deci cu o mult mai mare dreptate epitetul minunat de centre culturale, cari cultivă arta, decât teatrelor noastre.

Mai cu seamă *subt toată critica*, subt toată arta, se află numeroasele teatre, cari operează cu excitarea senzurilor genitale, cu toate mijloacele permise întru cânta de ochii veghetori ai paragrafilor și ai poliției. Numai acela, care vede în ființa artei o cocotă nerușinată, ar putea înșira teatre ca „Residenztheater“-ul din Berlin și teatrul din suburbiul *Josephsstadt* din Viena*) în domeniul artei.

Zola pune pe directorul de teatru Bordene, din romanul „Nana“, pe scena căruia domnește obrăznicia sexuală, să întrerupă, de câte ori îi vorbește cineva de teatrul său, într'un ton sincer, cinic: „Te rog, spune: „bordelul“ meu“. Chiar și actori dramatici cu calități mai remarcabile trebuie să se înămolească în noroi, dacă apar zilnic în piese de acestea libertine.

Și ce poziție iau criticii și poeții noștri față de starea aceasta? Raportorii de jurnal obișnuiesc — firește, cu câteva excepții onorabile — să relateze despre cele întâmplate pe scenele acestea pornologice ca despre nește chestiuni de artă importante și vorbesc despre actorii de acolo ca despre nește adevărați artiști, până când e vorba doară numai de nește gănganii parazitare, cari mânjesc arta. În privința scriitorilor dramatici ajungi la constatarea întristătoare, că mulți din ei își pun în ziua de azi cunoștințele lor remarcabile și caracteristice în serviciul scenei pornologice. Mai greșos decât ori ce este, când astfel de poeți țintesc să escite în cel mai pervers mod poftele sexuale și oferă creațiunile lor întredesute de acțiuni contrare naturei sănătoase și de scene escitante în urma putreziciunii lor, publicului din orașele mari.

În privința aceasta este caracteristic favorul, de care se bucură în ziua de astăzi *Frank Wedekind*.*) „Tragedia“ sa „din viața copiilor“ *Frühlings Erwachen* (Deșteptarea primăverii) e una din cele mai senzaționale evenimente ale timpului recent. Autorul este acoperit de aplauze ca un scriitor mare, ba mai mult, ca un eliberat al omeniei. Vreau să trec cu totul cu vederea stângăcia naivă de cărpaci a piesei în închiegarea dramatică a acțiunii. În ce privește caracteristica persoanelor, ne bate la ochi tendința din vorbirile lor: unele scene nu sunt altceva decât desbateri medicinale și pedagogice transpuse exterior în formă dramatică. Protestul cel mai hotărât trebuie să-l ridicăm împotriva caracteristicii date copiilor, cari sunt reprezentați din partea autorului drept copii tipici.

Aproape tot ceea ce povestesc băieții și fetițele astea este îmbilat de aburi și de fum greu sexual. Asta e o falsificare a psihologiei copilărești, văzută prin ochelarii timpului când se gonește animalele. Orice formulează *Wedekind* se prefacă în ceva bastard și caricatural. Nu numai caracteristica copiilor, ci întreg spiritul dramei conține un extrem, peste care nu se mai poate trece în privința sexuală. *Wedekind* nu se mulțumește să predisună favorabil pe spectator pentru satisfacerea sălbatică a poftei sexuale, ci adaugă sferei și deliciu sexual, în care trage cu sine pe spectator, în urma transpunerii neîntreprinsă — cred — până acum a excitațiilor sexuale și a actelor în lumea copiilor. Mai adaugă chiar și din lumea bordelelor senzații de desfrâu de cele mai mizerabile specii. Și ca să fie această sbiciuire a nervilor și mai radicală, întovărășește această pofță nebună de viață sexuală cu cloaca și putrefacția, cu sinuciderea și

*) Adăugați „*Vigszínház*“-ul din Pesta!

*) Jucat cu mare efect în Rusia. Pe noi ne-a ferit Dumnezeu până acum de *W. Trad.*

cu vârcolacii de cimitire. Și beutura aceasta nu o dă la o parte publicul, ca un amestec întins din partea unui *pângăritor de suflete, care este Wedekind*, ci se bucură de ea cu o *plăcere spăimântătoare*.

Nu-i vorbă au dreptul să se exprime în artă și păreri liberi-cugetătoare și nihiliste; din operele lui *Wedekind* însă câștigi impresia, că anarhismul moral reprezentat acolo nu e emanat dintr'o frământare serioasă și dătătoare de dreptate a minții, ci numai dintr'o pofță sexuală obraznică. Întreagă liber-cugetarea lui nu este pentru dânsul altceva, decât un gădilici rafinat a nervilor. La un astfel de nihilism în numele trivialității să nu se înjosească arta! Întrebuințez față de operele lui *Wedekind* *conștiu* expresiile astea aspre.

Dacă te isbești de ceva stricat din temelie, ai să numești lucrurile clar și fără șovăială în epitețe, așa, cum sunt.

Ori unde te-ai atinge de produsele lui *Frank Wedekind*, te murdărești. Îți trebuie un adevărat curaj, ca să învingi greața, când vrei să citești fleacul acela novelesc, liric și dramatic, publicat acum zece ani subt titlul „*Princesa Russalka*“. În opera aceasta de maculatură, aruncată pe hârtie, domnește un spirit, care — dacă vrei să fii drept — n'ai să-l numești altfel, decât: spiritul depravării morale. Sau să ne gândim la drama sa „*Pandora*“, în prima și în a doua prelucrare. Cine nu este otrăvit sufletește, va izgoni dela sine, cu cea mai mare greață această piesă-rușine, care înoată până în glesne în frivolitate și sânge, în bestialitate și în fel de fel de molime sociale, fiind împodobită, pe lângă toate astea, și cu un romanticism absurd și îngrozitor. Dacă această lucrare de maculatură este operă de artă, atunci este arta o femeie depravată, care-și găsește plăcerea într'aceea, că face să țâșnească din ea veninuri corosive. Văd o *pată de rușine* în desvoltarea spiritului german, în faptul, că o mare parte a artiștilor, a criticilor și așa numitei lumi intelectuale se gândește chiar să preaslăvească pe un om, care a dat publicității lucrări ca: „*Princesa Russalka*“, „*Spiritul pământului*“, „*Cutia Pandorei*“ și „*Deșteptarea primăverii*“.

Viața în afară de organism

Se pot cultiva țesături animale cum se cultivă microbii

D. dr. Alexis Carrel, de la institutul *Rokefeller* din New-York, bine cunoscut pentru cercetările sale în domeniul chirurgiei experimentale, a ținut o foarte interesantă conferință la Paris, unde se află în acest moment, despre viața țesăturilor în afară de organism și despre aplicările ce li se pot da.

În anii din urmă drul *Carrel* a studiat două forme ale vieții: viața latentă și viața manifestată.

În viața latentă, viața țesăturilor și a organelor slăbește treptat și celulele sfârșesc prin a muri.

Drul *Carrel* a isbutit, însă, chiar să conserve fragmente de artere și chiar de splină în cari viața latentă se prelungește zile întregi, ba chiar o lună întreagă.

Astfel a ajuns să menție viața normală într'un animal, înlocuind un organ bolnav prin altul conservat. Unui câne i s'a înlocuit aorta abdominală printr'o arteră femorală luată de la om. Unui alt animal i s'a înlocuit aorta toracică printr'o vână groasă conservată mai multe luni în „*Cold storage*“, într'o ghețarie. Ambele animale trăiesc foarte bine.

Drul *Carrel* a izbutit, însă, chiar să cultive țesături adulte de mamifere în afară de organism. Din cercetări anterioare rezultă că fragmente din sistemul nervos al unei broaște, pot să se desvolte, în anumite condițiuni, ca și când n'ar fi deslipite de organism. Transformând metoda,

doctorul *Carrel* a isbutit să cultive fragmente de țesături de la pisici, câini și de la om.

Viața celulelor obținute în afară de organism are o durată variabilă. Celulele canceroase mor în șapte-opt zile; cele ale splinei sau ale pielii pot trăi și o lună. Drul *Carrel* crede că dacă s'ar găsi un mediu favorabil desvoltării fibrelor nervoase s'ar putea ajunge și la o regenerare a nervilor într'o operație chirurgicală.

Savantul doctor s'a ocupat în conferința sa și de mijlocul de a grăbi cicatrizarea unei răni. Mecanismul cicatrizării nu se poate căuta asupra animalului viu; de aceea drul *Carrel* l'a studiat în afară de organism. Cicatrizarea se face mai repede sau mai încet, după cum plasma ce se pune peste rană este mai deasă sau mai subțire.

Se vor face experiențe cu animalele superioare pentru a se vedea eficacitatea metodei de mai sus.

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 Iulie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Ploi vițoroase mai ales înspre est, aduc cu sine scăderea căldurilor.

Proguostic telegrafic: În multe locuri ploaie, viscol, către est răcoare.

Căldura la amezzi 25.8 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.18
Secară „	„	9.24
Cucuruz pe Iulie	„	7.42
„ „ August	„	7.48
Ovăs pe Oct.	„	7.99
Cucuruzul pe Maiu 1912	„	6.42

IDILA

— SCHIȚĂ —

Am văzut-o prima-dată pe Mura într'un lan de secară. Eu mă duceam spre gărlă cu pas domol, ea culegea scântențe și maci somnoroși.

Când am zărit-o de pe cărare mi s'a părut zâna florilor, și m'am furișat în desul unui porumbar ca s'o văd mai de aproape.

Lanul de secară se mișca în adierea vântului, iar spicele își plecau fruntea sub greutatea bobului.

M'am pitit lângă tulpina ulmului, și așteptam s'o văd ce face? Căuta cu ochii întrebători de-alungul văii. Nu știu ce căuta!..

În mărăcișul din marginea drumului ciripea un sfranciog gulerat. Un ercete juca în loc, tocmai sus, în mijlocul lanului, pe când un pitpălac își chema puii de prin bălării și ierburil..

Cât de frumoasă era Mura!..

Căldura soarelui îi îmbujorase obrajii cu toată pâlăria mare, legată sub bărbie și împodobită cu frunze de ederă și flori de câmp.

S'a oprit la umbra dudului, câți-va pași mai încolo de mine.

Frunzele se legăneau pe ramuri, pe când șuvițele din părul ei bălai, fluturau în vânt, înfiorându-mă, ca și cum m'ar fi atins pe frunte. —

De ce-mi bătea inima mai înviorată de obicei?

Nourăși albi se destrămau în zările pustii. Ca o săgeată treceau mierle și gauri în deșis, iar spicele de grâu mișcate de vânt, murmurau ușor, adormitor, ca un cântec de ape venit de departe, ca s'o adoarmă pe Mura, somnul ingerilor.

Venise în lanul de secară să ia schițe, dupe natură. Am văzut-o cu creionul în mână trăgând linii și contururi pe o pânză.

Eu nu o slăbeam din ochi, și gândurile mele toate, ca un roi de muscuțe, colindau în jurul ei.

Două țarlale de maci roșii se întindeau cât vedeai cu ochii în dreapta și 'n stânga. Păpădia înaltă, volbura, și cimboțica cucului, se înfrățau cu firicelele de romaniță, dând o armonie plăcută lanului de secară.

Amurgul se lăsase de-alungul văii, rumenind cerul și plopii înșiruiți pe deal. În depărtări se zărea firni de argint al Sabărului, iar pe creasta unui deal împădurit,

Balázs Péter, arhitect. Arad, B) Választó-utca 21.

Face planuri și execută orice lucrare în branșa aceasta în modul cel mai conștient pe lângă prețurile cele mai ieftine.

se vedeau ca niște puncte negre, turmele de vite care coborau spre sat.

A răsărit atunci în mijlocul lanului, un flăcău înalt, chipeș, care legăna pe umeri o pușcă.

La un semn al Mării, tânărul s'a oprit între cele două tarlale de maci.

...Și l'a prins din fuga penelului. —

Toată lumina amurgului îi cădea pe fața bronzată de soare. Foșnetul spicelor se lămură în apropiere, printre care trecea un câine, bătându-și coada roată în jurul trupului. O pasăre a sburat dinaintea lui și am auzit lătrând de ciudă, și mă uitam cum sare peste spicele de secară, părând, că vrea s'o prindă din sbor.

Tot mai departe lătra câinele, iar flăcăul se apropia tot mai mult de Mura.

Era flăcăul arendașului din Zănoaga.

M'am ridicat pe vârfetele picioarelor ca să l văd mai bine.

Umbrele înserării coborau de pe deal și pacea învăluia, treptat, treptat, necuprinsul.

Cine mi-a bătut atunci în inimă cuiul mâniei, al desnejdii?

Stăteau amândoi lângă tulpina dudului, și se uitau la pânza, pe care schițase Mura un crâmpei din visul ei drag.

Oh! Nu știu cine mi-a șoptit atunci, că idealul vieții îl află în ochii unei femei, și taina fericirii într'o sărutare?!

Vorbe, vorbe amăgitoare!...

M'am sculat să plec, și m'am furișat iar în dosul porumbarului.

Miros de sulfină și de ierburi crude se ridica din spre luncă, pe când liliecii de noapte tăiau văzduhul în volte repezi, amefitoare.

Când am întors capul și m'am uitat în urmă, i-am văzut îmbrățișați în umbra dudului.

Soarele își ridicase sprânceana pe umărul dealului răsfirând înradins toate razele prin părul ei bălai, și pe fața lui bronzată...

Printre crengile stufoase pătrundeau mănunchiuri de raze viorii, învâlvind umbrela dudului într'o hlamidă purpurie. Era apoteota iubirii coborâtă din ceruri peste cele două inimi însângerate!...

Const. A. Giulescu.

De-ale noastre.

„La încheierea unui an școlar“. Sub acest titlu „Gazeta Transilvaniei“ aduce în loc de frunte, vorbirea grandioasă în sinceritatea sa, ce o a rostit mult apreciatul director al gimnaziului românesc din Brașov, d. Virgil Onițiu, cu prilejul încheierii anului școlar. Cuvântul acesta e de o așa frumusețe și logică, încât aflăm cu cale să reținem câteva fragmente:

„Să ne punem întrebarea: Oare felul de a fi și de a munci al intelectualilor noștri de azi este la un nivel ideal? Nu lasă acest nivel nimic de dorit? Este deci indicat să dormim în pace, ca felul celor de azi să se continue și în generațiile, cari vor veni de aci înainte?...”

...„Uitați-vă la reuniunile noastre de cântări din Brașov și Sibiu. Ele sunt unele din cele mai vechi și cu un trecut mai ilustru și se află în două centre, dintre cele mai însemnate în privința numărului de intelectuali români. Și cum merg aceste reuniuni? Vegetează? Nu. E terminul prea eufemistic. Ele sunt în plină letargie. Luați pe intelectualii noștri, cari sunt membri ai „Asociațiunii“ și ai „Societății pentru fond de teatru român“. Întău vă rog să-i numărați și după ce i-ați numărat, vă rog să întrebați, câți din acest număr și muncesc pentru înaintarea acestor societăți? Veți constata un număr înspăimântător de mic. 1 la 100...”

La alt loc spune următorul caz caracteristic:

„In lunile trecute din întâmplare am făcut cunoștință cu un compatriot de al nostru de alt neam, care cunoștea din experiență bineșor toate neamurile din patria noastră și îndeosebi clasa de intelectuali, cu cari în urma oficiului său are contact zilnic. Din vorbă în vorbă el mi-a făcut următoarea declarație: „D-le, să nu te superi, eu cunosc toate neamurile din țara asta, sunt uscături și la unii și la alții, — dar atâția indivizi fără de inimă, ca între intelectualii d-voastră Români, — nu sunt alții. Celelalte neamuri își cruță instinctiv pe semenii lor, dar — Românul — onoare excepțiilor — nu știe de pardon față cu Românul ce i-a încăput în gheară. Ii ia fără pic de milă și cea din urmă picătură de sânge...”

Trece apoi la viața socială:

...„Vorba, că dacă se întâlnesc doi Români din același loc, ei se așează la trei mese, — este azi la noi un clișeu în graiul nostru de toate zilele. Nu e nimic de zis, unde o divizare a societății intelectualilor noștri înseamnă o selecțiune, o izolare a celor buni de cei răi, dar în cele mai multe cazuri — durere — nu este așa. Intelectualii noștri nu încap între olaltă — și sănătate. Toți ne ținem, că suntem cu stea în frunte și de aci invidia și ura dintre noi...”

...„Și cauza acestor rele?... Eu cred, că s'ar putea resuma într'o singură pricină, — mama tuturor relelor indicate: *egoismul*”.

Mistificare. Suntem autorizați să înfierăm abuzul temerar al Jidănașilor din Buteni (Körös-bökény) ce l-au săvârșit cu numele d-lor Iuliu Bodea, adm. protop., Ioan Cosma, preot, Arcadie Căcinea, dr. Ioan Papp, dr. Cornel Albu și Petru Pârva, inv., înșirându-i și pe d-lor între aranjării unei petreceri de vară cu caracter „internțional“, fără știrea și învoirea lor.

O desmințire. D. dr. Sever Ispravnic, avocat în Arad, ne avizează, că d-nii Roman Ciorogariu și dr. Iosif Șeghescu n'au fost ieri la Cuvin, la via d-sale și nici nu era vorba să meargă acolo.

Susținem hotărît, că ieri la amiazi P. C. Sa părintele R. Ciorogariu a fost în societatea dlui dr. I. Șeghescu. Va să zică nu la vie s'au dus, ci altundeva.

Aviz. Sosit din străinătate, mi-am reluat practica medicală în Săliște cu ziua de 3/16 Iulie a. c. Dr. Nicolae Comșa, membru în comitetul partidului național român.

Necrolog. Tit Demian și soția anunță, că fiul lor Augustin Demian a răposat la 14 Iulie a. c. În mormântarea scumpului defunct se va face după rital bis. gr.-cat. la 15 Iulie a. c. la 5 ore d. a. în Sătmăr. Transmitem adânc întristaților părinți și rudeni condoleanțele noastre.

Incunoștințare. D-nul dr. Vasile Meșter și-a strămutat cancelaria advocațională dela Sasca la Versecz.

Din patrie.

Panică la bursă. Cu repeziciunea fulgerului a străbătut vestea în întreaga țară, că cel mai destoinic speculant al bursei, principalul firmei Rosner & Faludi, David Rosner a dat faliment și a luat-o la sănătoasa.

Acest Evreu repugnant, cu ochii spălăciți și cu figura lui lipsită de proporții era suveranul bursei actuale, în fața căruia toți făceau genuflexiuni și vorba căruia o sorbeau cu nesaț, ceice ahtiau fărîmăturile norocului său fabulos.

Rosner cu doi ani în urmă chiar, era un simplu pilar, care dat afară din serviciu pentru necredință a rămas pe drumuri cu familia. Cu mult năcaz izbutise să vină la Budapesta unde începu la speculații mărunte. Și norocul l-a ajutat ca pe nimeni altul. Incurând ajunse se dispună de milioane, iar numele lui trecea de noțiune aproape în viața dela bursă. Când lega el afaceri, mii de telegrame vesteau în toată țara și străinătatea cumpărările lui. Ca un despot volnic stăpânea bursa și piața grânelor a o teroriza.

Pilarul simplu, lipsit de cultură și manieri devenise favorizat de noroc, regele cerealelor ungare. Numele-i răsuna prin cercurile comerciale și autoritatea îi era neîntrecută. Glorificat în așa fel, nevastă-

sa, simplă și ea, și naivă, îi era sarcină. Rosner simțindu-se domn, doria gingășie, alintare și frumusețe femeiască, cari toate nu le putea furnisi cocoana lui. S'a încurcat deci încurând cu o teatralistă, iar chefurile nu se mai isprăviau.

Viața aceasta pururea agitată îi slăbise nervii și-l făcuse închipuit. Juca hazard, tot mai hazard, iar ieri, când se închipuia la culmea bogăției, veni un crăh neașteptat. A ajuns în situație penibilă. Și ce era se făcă? Consecvent firei lui și-a strâns bănișorii ce i-au mai rămas și a luat-o razna în lumea mare, lăsând o mulțime de oameni cu buzele umflute.

Tovarășul său de afaceri a anunțat insolvență.

De ce să știe Europa? Un mijlocitor de căsătorii recomandă cu multă căldură un tânăr, unui negustor de mâna întâiu, din Budapesta. Știa, că acest din urmă intenționa să-i căsătorească fata nici prea frumoasă, nici prea tânără.

Negustorul întreabă:

— Ce calități avantajoase are tânărul?

— Samsarul îi înșiră îndată calități câte-veniră în minte într'un răsuflet.

— Foarte bine! Afară de acestea?

— Afară de acestea — fu răspunsul — vorbește nemfește, franțuzește și englezește, pe lângă limba ungurească.

— Corect! Trimite pe mâne tânărul. La sfârșitul săptămânei apoi vino să-ți dau răspunsul.

La sfârșitul săptămânei mijlocitorul se prezintă,

— Cum vă place tânărul, domnul meu?

Negustorul cu un gest de dispreț:

— Dragul meu, din căsătorie nu va fi nimic.

— Nu? De ce?

— Pentru că tânărul vorbește prea multe limbi.

— Așa? Doar aceasta-i în favorul lui, nu te înțeleg.

— Stai că te deslușesc pe loc. Domnul acela e idiot formal. Înțelegi?

— Idiot?

— Da! Și aceasta n'ar fi piedecă, căci de ar ști numai ungurește, numai noi am ști că-i idiot. Pentru D-zeu, însă, — de ce e nevoie s'o știe Europa întregă, că ginerele meu e bleg?

Creștere modernă. Eti Kreisler, fata unui proprietar din Solnok, indignată la culme, că mamă-sa o silise să spele vasele, s'a otrăvit cu leșie.

Dela frați

Inundațiile din Moldova. Lespezi. De 5 zile micul nostru orașel e transformat într'o insulă. Suntem cu totul izolați.

Podurile comunei, al administrației Sirețel-Lespezi și al firmei Mendel au fost luate de curentul apei Siret. Apoi podul de curând construit la Dolhasca peste râul Siret, făcut din beton armat, a fost stricat la un capăt și nu se poate construi imediat de-oarece necesitează un nou fond de 150 mii lei.

Toate fânețurile și ogoarele oamenilor sunt acoperite de apă; de 5 zile nu avem nici o corespondență nici ziare.

În urma intervențiilor pe lângă administrația Sireței s'a pus la dispoziția poștei o trăsură cu 4 cai ca să poată străbate la gara Ruginoasa de unde să ridice corespondența.

Liteni. Din cauza ploilor, apele râului Suceava și Siret care trec pe aci au crescut revărsând și inundând multe sate cari sunt în apropiere.

Astfel satele Rocșani și Știrbăț au fost inundate. Siretul a venit atât de mare că a tre-

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețurile se trimit gratuit ! și francat. !

cut peste podul local care leagă județele Suceava și Botoșani. Comunicația e întreruptă și nu se va putea relua în curând. Podul nou din Dolhasca de asemenea a suferit stricăciuni și nu se poate comunica pe el.

Suceava și Siretul revărsându-se au inundat și ogoarele sătenilor, precum și lanul cu porumb de pe moșia d-lui Crupenschi pe o mare întindere, cauzând mari stricăciuni.

Trenurile de asemenea sosesc cu mari întârzieri și multe au fost anulate. Apele cresc mereu.

Huși. Râul Prut care vine din sus cu furie și cu o creștere de câțiva metri, la punctul Săratu, teritoriul comunei Stăniliești, a rupt digul inundând fânețele și semănăturile locuitorilor pe o întindere de opt kilometri.

S'au luat imediate măsuri pentru consolidarea digului în părțile slabe, concentrându-se un mare număr de prestatori.

Roman. Pe când sublocotenentul Ion Constantinescu dela reg. 8 călărași voia să se reîntoarcă în oraș venind dela Gădini, negăsind din cauza apelor, podul dela Sagna, a intrat cu calul în apă și fiind târît de curent s'a înecat atât el cât și calul.

Până în prezent, cu toate cercetările făcute, nu s'a putut da de urma cadavrului.

Știrea aceasta a produs mare impresie în oraș în special în rândurile militarilor, căci nenorocitul sublocotenent se bucura de multe simpatii.

Peatra-Neamțu. Orașul nostru a fost complet izolat timp de trei zile. N'a sosit nici un tren, poștă, etc. și nici o ieșire nu era posibilă.

Nu rămăsese decât telefonul și telegrafalul, cari au înlocuit trenul și poșta. Toți angajații telegrafului au fost concentrați în permanentă și în cap cu harnicul lor dirigit de dl. Const. Ruginschi, munciau ca salahorii primind și expediind neîncetat sute de depeși chilometrice.

Publicul era repede satisfăcut cu toată aglomerația ce se producea. Lipsa trenului aducea mereu stagnarea comerțului și diferite încurcături fiecăruia. Mulți negustori cari au fost surprinși la Bacău au venit în trăsuri ocolind diferite comune, dormind prin sate și cu mare greutate, întârziere și frică au răzbătut până în oraș.

După trei zile, iată că vine primul tren condus de neobositul șef al stațiunii locale d. Victor Albini.

Parcă a venit Mesia. Era un mare eveniment. Toate vagoanele erau tixite cu călători, bagaj, mesagerii etc.

A sosit trenul!...

Cuvântul acesta era exclamat cu bucurie și repetat de mii de oameni. Acest lucru ne dovedește că în vremurile acestea nu ne mai putem obicinui ușor cu lipsa trenului.

Groznicul incendiu din Moreni. Focul dela Sonda nr. 7 a societății „Astra” din Moreni care a izbucnit alaltăieri continuă cu aceeași furie.

Flăcările s'au întins și la sonda nr. 5 tot a societății „Astra”.

Eri noapte a mai murit una din cele 7 victime, anume Stelian Bădescu.

Din Bucovina. Organul oficios al partidului național din Bucovina a trecut în serviciile partidului național-democrat sub conducerea deputatului Aurel cav. de Onciul. Cealaltă tabără (apararistă,=boerească) sub șefia prof. univ. și deputat.

Dr. Isopescul-Grecul editează foaia „Uniunea națională”.

Lupta a început. Vom vedea rezultatul.

— Constituându-se comitetul țării au fost aleși dintre Români d-nii Aurel cav. de Onciul și Aurel Turcan, iar ca substituții acestora Mihai Chisanovici și dr. Vasiloschi.

— Români bucoveneni sunt foarte agitați în afacerea bisericească. E lucru știut, că Români au adeseori conflicte cu Rutenii în privința autonomiei bisericești și a fondului religios. Rutenii cer mereu prin memorande înființarea unei dieceze rutene în consistoriul român. Prin înființarea unei atari dieceze s'ar răpi caracterul național românesc al bisericii și orice înrăurire a Românilor asupra fondului religios, căci ar fi schimbat un mitropolit român și unul ruten.

Averea fondului religios ar fi întrebuintată mai mult pentru scopuri rutene. Spre clarificarea acestei situații critice se va concherna

zilele astea un mare meeting al tuturor Românilor la Cernăuți. — Vom reveni.

— În 9 Iulie s'a prezentat o deputațiune de țărani români din Cotul Băișchi (distr. Cernăuți) sub conducerea deputaților dietai Mihai Chisanovici și Modest Scalat la locuitorul președintelui țării, contele Thun-Hohenstein și au cerut deschiderea unei școli românești. Ambii deputați au cerut ca guvernul să facă dreptate în comunele mixte și să se ieie în considerare dorințele Românilor, cari constituie majoritatea locuitorilor.

Laudă se cuvine acelor Români, cari îngrădesc de limba lor strămoșească.

Cum a venit Regele Carol în România. Mai zilele trecute s'a așezat pe o stradă din car. Iacob din Berlin o placă comemorativă în amintirea faptului că acolo a șezut prințul Carol I. înainte de a pleca în România.

Cu acest prilej ziarul „Berliner Tageblatt” a publicat niște amintiri arătând cum prințul Carol, deghizat în negustor, a plecat din Berlin pentru Viena.

În numărul din „Berliner Tageblatt” sosit eri în țară, găsim publicată o scrisoare a lui Paul Lindenberg în care acesta spune că cele arătate în numărul precedent al ziarului sunt o poveste inventată și adaugă următoarele pe cari le dă drept cele mai exacte detalii:

La 19 Aprilie 1866 prințul Carol a plecat din Potsdam unde și-a îmbrățișat părinții. De aci s'a dus la Düsseldorf unde tatăl său era guvernator militar.

La 11 Mai prințul Carol a plecat la Benrath la fratele său mai mare, Leopold.

Aci și-a schimbat uniforma sa de dragon cu un costum civil.

A pornit apoi pe jos la gară, unde s'a întâlnit cu consilierul de stat Verner și amândoi au plecat la Zürich.

Era nevoie de acest joc, pentru că la Düsseldorf prințul era urmărit de spioni străini.

În Elveția prințul obținu un pașaport pe numele de „Carol Heltingher călătorin în afaceri la Odessa” și ca semn particulare purta niște ochelari roșii.

Prin Augsburg și München a ajuns apoi la Salzburg, unde în sala de așteptare a gării se întâlni cu ofițeri austriaci cu cari făcuse împreună campania din 1864 și cari nu-l recunoscuseră.

A doua zi a sosit la Viena, s'a urcat într'o trăsură și pe drum spuse birjarului să-l ducă la Pesterbanhoff.

Dacă ar fi aflat autoritățile austriace, l'ar fi arestat negreșit, căci Austria se opunea la dorința prințului Carol de a primi tronul în Principatele-Unite.

Continuă apoi drumul în clasa II, ca și până acuma, și ajunse la Baziaș. În această localitate rămase două zile și la 20 Maiu putu să-și continue călătoria împreună cu Ion Brătianu care sosise din Paris.

În mijlocul geamantanelor și lăzilor din cl. II. prințul Carol scrisese lui Francisc Iosif cauza care l'a făcut să ia hotărârea să primească tronul Principatelor-Unite.

Ajunșând la Turnu-Severin și pe când urma să debarce căpitanul îl opri. Prințul însă trecu înainte și fu întâmpinat de cătră Brătianu care se descoperi în fața lui.

Din străinătate.

Luptele din Albania. Consiliul de miniștri a rămas cu totul surprins de știrea că mișcarea din Albania i-a din nou un caracter serios.

S'a hotărât a se trimite noi trupe.

Se confirmă știrea că prelungirea termenului pentru supunerea Malisorilor se datorește unei convorbiri între marele vizir și ambasadorul Austriei și Italiei.

Se afirmă la Atena că Mahmuth Sefket pașa nu vrea să știe de războiu și e gata să facă orice concesioni Malisorilor.

Misiunea episcopului din Skutari poate fi considerată ca eşuată.

Torghut Pașa a telegrafat că răzvrățiții. ajutați de numeroși muntenegrini, au atacat trupele din divizia a IV.

Trupele care ocupă înălțimile de lângă Selee au mai fost atacate; răzvrățiții au fost respinși.

Câțiva Malisori au mai trecut în Muntenegru cu turmele lor.

Ministrul turc din Cetinge a înmănat ministrului de externe un comunicat prin care e înștiințat că guvernul otoman acordă un nou termen de 20 de zile pentru supunerea Malisorilor. Ministrul turc a rugat pe ministrul de externe să facă să se răspândească această hotărâre printre Albanezii refugiați.

Incendiu într'un teatru În timpul unei reprezentații, în Vladivostok, un incendiu s'a întâmplat la teatrul de aici, care e de lemn. După o jumătate de ceas, teatrul a fost prefăcut în cenușă. Din cauză că artiștii și-au păstrat sângele rece, o panică a fost înlăturată și toți spectatorii au fost salvați.

Din Camera franceză. La sfârșitul ședinței de ieri după amiază propunerea socialistului Briquet de a da dreptul la pensie lucrătorilor revocați, a fost trimisă comisiei, în urma cererii primului ministru, dl. Caillaux.

Deputatul socialist Colly a depus atunci o moțiune tinzând să se angajeze pe rețeaua statului pe toți lucrătorii revocați. Dl. Colly a pretins că dl. Augagneux, noul ministru al lucrărilor publice, i-ar fi promis; ministrul a protestat și a arătat că această măsură e cu neputință.

Ordinea de zi, pură și simplă, a fost adoptată după cererea președintelui consiliului dl. Caillaux.

Asasinatul politic din Constantinopol. La Constantinopol a fost asasinat deunăzi ziaristul Sekki-bey. Nu mai încapă nici o îndoială că asasinarea ziaristului are un caracter politic, pentru că victima era amic al colonelului Sadik fost șef al grupului dizident din armată, ale cărui discursuri căuta să le răspândească în presă.

Organele liberale moderate atrag atenția guvernului că închisoarea în care se află depuși ucigașii trebuie bine păzită, pentru că evadarea lor ar putea să aibă urmări rele.

Se cere pedepsirea severă a ucigașilor și complicilor lor.

Toate zările opoziționale susțin că e vorba de o crimă politică.

Pentru a evita alte asasinări ziarul „Hemra”, din a cărei redacțiune făcea parte Sekki-bey, și-a încetat apariția.

Congresul ziaristilor slavi din Belgrad. Speranțele legate deoparte a presei sârbești de congresul ziaristilor slavi care s'au închis ieri, s'au împlinit numai în parte.

Sârbii au avut satisfacțiune de a putea saluta pe Poloni la un congres de presă slav la Belgrad, care a căpătat întinderea și mai mare prin asocierea ziaristilor Ruși din Belgrad.

Chestia agenturii telegrafice-slave, care prezenta un interes mai mare pentru Sârbi, nu a fost rezolvită pentru că numirea unei comisii care să se ocupe cu lucrările preliminare înseamnă o nouă amânare.

A provocat apoi nemulțumirea și faptul, că presa muntenegreană nu a fost reprezentată.

Vizita regelui Ferdinand în Austria. Ziarele anunță, că regele Ferdinand va pleca pe la jumătatea lunii lui August în Austria pentru a face o vizită oficială împăratului Franz Iosif.

Regele va fi însoțit în această călătorie de primul ministru Chesoff și ministrul de războiu.

x Astma, palpitațiunile de inimă de multe ori sunt rezultatul scaunului neregulat: zilnic jumătate de pahar de apă amară, naturală „Ferencz József” pe nemâncate, ajută cu efect circulațiunea sângelui stămpărând astfel congestiunea de sânge. Apa „Ferencz József” scrie renumitul medic de nervi, profesorul dr. Krafft-Ebing din Viena, o folosesc cu drag pacienții și efectul se arată deja la câteva ore după întrebuintare. Se capătă în prăvăliile de apă minerală și în apotece.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etajul I., în fața pal. administrativ (comit.)

Rubrica de șach

sub conducerea maestrului **Gheorghe Marco** (Viena)

Partia VII. (Spaniolă sau a lui Lopez*).

(A fost jucată între domnii Heinr. Wolf și Dr. Haas la Viena)

1. e2—e4	e7—e5
2. Cg1—f3	Cb8—c6
3. Ff1—b5	Cg8—f6
4. O—O	Cf6—e4
5. d2—d4	Ce4—d6
6. Fb5×c6	b7×c6
7. d4×e5	Cd6—b7
8. Cb1—c3	Ff8—e7
9. Cf3 d4	O—O
10. Fc1—e3	c6—c5

Negru s'a implicat în dificultăți. Wolf recomandă aci mișcarea

11. Cd4—f5	f7—f6
12. Cf×e7+	d7—d6
13. Cc3—d3	Dd8×e7

Mișcarea aceasta arată resonanță foarte fin; ea se bazează pe prevederea faptului că 13. . . De7×e5. 14. Fe3—f4 ar fi pernicios pentru negru. Spre exemplu:

I. 14.	De5×b2
15.	Db2—d4
16. Dd1×d4	c5×d4
17. Cd5×c7	Ta8—b8
18. Ff4—d6 etc.	

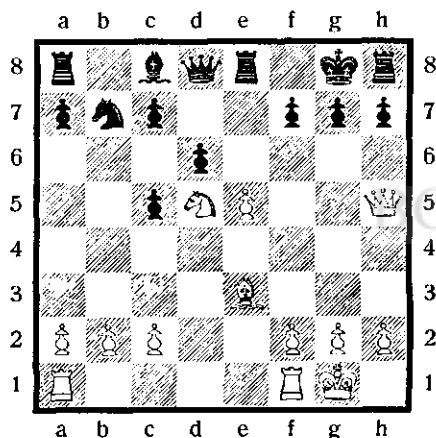
II. 14.	De5—d4
15. Dd1×d4	c5×d4
16. Cd5×c7 etc.	

III. 14.	De5—e4
15. Tf1—e1	

cu atac puternic. — Continuăm:

13.	De7—d8
14. Dd1—h5!	Tf8—e8!

Situația după 14:

15. Fc1—g5!!	Te8×e5
16. Tf1—e1	

Aci își ajunge culmea combinațiunea excelentă: 16. f7—f6

Iar negru aci comite greșala decisivă. Cea mai favorabilă trăsătură era 16. Fc8—g4.

17. Dh5×g4	Dd8×g5

*) Cp. „Românul“ Nr. 128.

(In cazul 17. Te5×g5 urma
18. Te1—e8+ Dd8×e8
19. Dg4×g5 și alb rămâne superior.)
Dacă 18. Dh5×g5. 19. Te5×g5. Cd5×c7: negru pare a nu avea încă situația disperată; el voia însă să cucerească o figură. — In realitate, s'a continuat:
17. f2—f4 g7—g6
18. Dh5—h6 Te5×d5
19. Fg5×f6!

Negru renunță.

Partia VIII.

Reproducem fără comentariu o parte pe cât de interesantă pe atât de instructivă, din jocul de întrecere care este în curs la Köln între campionii egal de puternici *Schlechter* și *Tarrasch*.

Alb: Dr. Tarrasch.

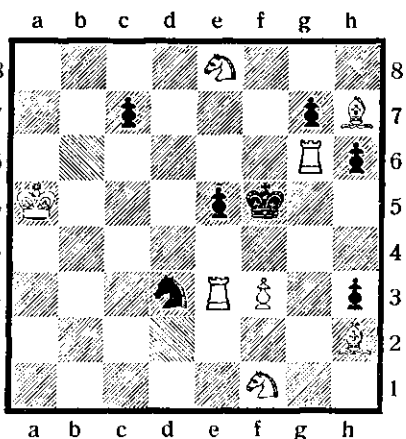
Negru: Schlechter.

1. e2—e4	e7 e5
2. Cg1—f3	Cb8—c6
3. Ff1—b5	a7—a6
4. Fb5—a4	Cg8—f6
5. O—O	d7—d6
6. Tf1—e1	b7 b5
7. Fa4—b3	Cc6 a5
8. d2—d4	Ca5×b3
9. a2×b3	Fc3—b7
10. Fc1—g5	h7—h6
11. Fg5—h4	g7—g5
12. d4×e5	Cf6×e4
13. e5×d6	Dd8×d6
14. Dd1×d6	Ff8×d6
15. Cb1—c3	f7—f5
16. Fh4—g3	O—O—O
17. Fg3×d6	Td8×d6
18. Cc3—d2	f5 f4
19. b3—b4	g5—g4
20. Cf3—e5	Td6 d2
21. Ce2—f4	Td2×c2
22. Te1—e2	Tc2×e2
23. Cf4×e2	Ta8—d8
24. f2—f3	Td8—d2
25. f3×e4	Td2×e2
26. Ta1 f1	Fb7×e4
27. Tf1—f2	Te2—e1+
28. Tf2—f1	Te1—e2.

Remis.

Problema 16.

De dr. H. L. Atkinson.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iunius

(9)

— Urmare —

— Să vedeți d-le căpitan o fetișcană veselă și viclenă. Nu-i găsești păreche în toată lumea. Cu adevărat, Nanerl ar fi cea mai frumoasă raclă, dac'ar fi ceva sfânt în ea. Pe vremea aceea zicea drăcoica, că ar fi fost fată de casă, sau econoamă, sau servitoare în casa contelui, deși era ceva și mai mult. Intre noi, fie zis, și nu că mă laud, dar pe mine mă avea mai la inimă decât pe stăpănu-so, cu fața lui galbănă, uscată de Italian, în care puteai ceti toată răutatea și viclenia lui Iuda Iscarioteanul. Nanerl mi-a povestit multe fapte îndrăcite, săvârșite de el, cari pe alt om de omenie l'ar fi băgat în temniță.

— Ce treabă aveam însă noi să ne batem capul cu d'aldeasta? Noi aveam în cămară și în pivniță tot ce ne doria inima, ca în cel mai bogat clastru. El plătea simbrie foarte frumoasă, pentru fapte rele plătea însă cea mai frumoasă sâmbrie. Așa cum spuneam, noi trăiam ca 'n sânul lui Avram, făcându-ne zile albe în

sălaşul dracului. Asta însă nu dură mult. Contele credea, că mă are în mână și-mi făcu propuneri, cari eu nu le pot numi. A trebuit să-i jur, că voi tăcea, tăcerea peștelui. Ce să faci, și cuvântul dat diavolului e sfânt. El mă izgoni din slujbă și dându-mi bani de drum, trebui să părăsesc Viena atunci de loc. Nici nu eram eu legat nu-i vorba de Nanerl, și astfel îmi luai tălpășița către Bünden.

— Și acum l-ai revăzut iarăși în Chur?, întrebă nerăbdător Flavian.

— L'am văzut și am vorbit cu el! A venit în țeară cu trupele imperiale. Când mi-a dat ieri cancelistul consiliului de rezbél scrisorile să le duc în Engadin, mi-a poruncit să aștept în ospătăria „La crucea albă“ ordinele lui. Eu m'am uitat larg. Oho, gândeam, d-lui e ca pisica, unde nu gândești, acolo îl găsești. Când mă văzu, să prefăcu bucurosu lucru mare, să învârtea pe lângă mine întrebându-mă de una-alta și, că oare te cunosc pe d-ta? Imi puse apoi un taler bun în mână și o scrisoare la Samaden, însărcinându-mă totodată, să mă informez câtă vreme mai petreci d-ta în St. Maurițiu. Mi-a zis însă să fiu precaut, ca să nu observi d-ta, căci ar vrea să te surprindă plăcut și zâmbia, ști, ca vulpea la cotețul găinilor.

Oho, gândeam, asta areceva de gând, dar stai prietine, nu suntem nici noi de ieri. Zău, d-le căpitan, fă-te pierdut până mai e de vreme. Iți cam poartă Sâmbetele, îmi pare bine, că te gădesc deja pe drum.

Alb are 8 figuri: Ce8. Fh7. Tg6. Ra5. Te3. f3. Fh2. Cf1.

Negru are 7 figuri: c7. g7. Fh6. e5. Rf5. Cd3. h3. Despre problemele 13—15 în numărul proxim.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

„AURARIA“

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în Abrud.

Concurs.

Se publică concurs pentru ocuparea postului de contabil la filiala din Offenbaia a institutului de credit „AURARIA“ din Abrud.

Salarul la început se fixează în suma de 1600 Cor., iar după un an de praxă se va regula amăsurat împrejurărilor, denumindu-se eventual respectivul de funcționar definitiv cu dreptul la beneficiile statutare și la fondul de penziune.

Se recere dela reflectanți absolutor dela o școală comercială, praxă de a putea conduce singur contabilitatea, conduită neexceptionabilă și cunoașterea limbilor române, maghiară și după posibilitate a celei germane.

Cererile provăzute cu atestatele de lipsă să se subștearnă direcțiunei subscrise la Abrud.

Abrud, la 5 Iulie 1911.

Direcțiunea.

— Eu nu mă știu vinovat de nici o disgresiune, replică Flavian.

— D-le, cănelui turbat îi ferim din cale. D-ta, după cât te cunosc eu, ești un patriot cum nu se mai găsește al doilea între Rhin și țara francezului, recunosc. D-ta ai însă dușmani răi. Zice că ești Francez, revoluționar, trădător de patrie. Înainte cu opt zile la târgul de cereale din „hur am îndrăznit să te pârținesc față de niște nemernici din Bazerul de sus, cari afirmau cele de mai sus despre d-ta, închipue-ți, au zis că și eu sunt tot un intrigant francez, ca și d-ta. Las', că le-am astupat așa fel gura, de i-a podidit pe loc zama roșie.

La amintirea acestei fapte eroice, într'atâta îl apucă furia și se înfocă, încât nu mai voia să o sfârșească, iar la sfârșit mai înodă ca urmare o istorie lungă, despre virtutea sa de bălăuș. În zadar încercă Prevost se abată iarăși convorbirea la momentul principal, și văzând în sfârșit, că nu mai are ce auzi nou dela flecar, chemă crâșmărița, ca să-i facă socoteala lui și a tovarășului său. Acesta asemenea se ridică și încercă așa cam cu jumătate de gură, să-și plătească partea, scoase cu un gest nehotărît punga și se juca cu ea învârtindu-o printre degete.

Din întâmplare, căzu asupra ei privirea lui Prevost. Rămase ca înlemnit, fermecat, cu privirea fixă asupra pungei. O zmulse apoi din mână lui Uli și întorcându-o pe toate laturile o privea încordat, murmurând întunecat. Ființă ticăloasă și blăstămată!

(Va urma)

2 învățăcei

să primesc îndată în prăvălia mixtă a subscrisului. Condițiuni favorabile.

Cei cu 2 clase medii sunt bineprimiți.

P. Clecan, com. **Puj,** cot. Hunedoara.

Oppenheimer Mór

zidar diplomat

Arad, Szabadság-tér 17.

In casa d-lui Dr. Schwartz, în curte.

Recomandă în atențiunea on. public pentru facerea de planuri și preliminară de zidire, cancelaria lui de edificări.

Un candidat de avocat cu praxă

află numai decât aplicare în cancelaria subscrisului. Condițiuni foarte favorabile. Ofertele să se adreseze direct mie.

Dr. George Gërda
adz. în Făget (Facsád).

Spitz Ignacz

măestru-măsar.

Execută lucrări de edificii și la poștă, aranjază prăvălii.

Arad, piața Szabadság nr. 11.

Intreprinde orice lucrare aparținând acestei branșe. Execută comande dela cele mai simple, până la cele mai pretențioase, după plan, cu cele mai scăzute prețuri. Servește cu cea mai mare plăcere, cu preliminară și planuri.

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 40
(casa lui Dr. Winter).

Am onoare a înștiința stimații mei comitenți și publicul mare, că

● atelierul meu de ●
instrumente muzicale

se află în strada

Deák-Ferencz N-rul 40.

Am înmagazinat mare asortiment de tot felul de instrumente muzicale. Straformez și reparaz instrumente muzicale cu cele mai scăzute prețuri. Comande în provință execut prompt.

Solicit sprijin binevoitor cu tot respectul
Hauszer K. Géza
fabricant de instrumente muzicale.

Vei cruța mulți bani!

Dacă vei cerceta **hotelul și grădina**

Kravár din strada **Sarló nr. 3**

la „Métvezér”,

unde se pregătesc cele mai bune mâncări ungu-rești, vinuri alese de deal, și bere proaspătă de kőbánya, pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciul cel mai bun.

Popicărie acoperită. Iluminație electrică.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate.
Noutăți! Au apărut noi plăci românești.
Cereți prețurentul il. gratis din Marele magazin
de

gramofoane
al lui
TÓTH JÓZSEF
Szeg ed, str. Könyök 3.

Recomând în atențiunea binevoitoare a cumpărătorilor de mobilă

prăvălia mea de

mobile artistice

de sub nr-ul 6 din strada **Bejsze**

(casa proprie),

având totdeauna asortiment mare din aranjamentul cel mai modern pentru **dormitor, refector și salon** cu prețuri moderate.

În atelierul meu mare, întreprind orice comandă pe lângă condițiile cele mai avantajoase, după model și cu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
stoler.

În cancelaria lui Dr. **Aurel Nyilvan** avocat, Șomcuta-mare, află aplicare imediat un

candidat de avocat cu praxă
pe lângă condițiuni favorabile.

Harta comitatului Arad

cu numirile **noi** ale localităților (trase pe pânză și pro-văzute cu leături) se poate comanda la

Librăria diecezană
dn Arad.

Prețul per bucată **16 Cor.**

3-4

culegători tipografici

află aplicare momentan la tipografia

„Românul”

Arad

strada **Batthynyi Nr. 2.**

Condițiile după tarif.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Horváth József

arhitect și zidar

Arad, strada Darányi János nr. 4.

Primește orice lucrare în branșa aceasta, face planuri și efectuează zidiri pe lângă prețurile cele mai reduse.

Magazinul electrotehnic
al lui

Kalmár József

Arad

str. Salac nr. 2. Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc., etc.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. a	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Călăuza stupar. Pamfle, Graiul vremurilor	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	» Poezii pop. române	1.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăduță	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi cătră mame	1.50	» Fără credință	3.—
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Inșirăte mărgărite	2.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	» Arta în România	4.—
Björnson Björ., Veselul ștregar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50		
Babeș și Oceanu P., Capra (vaca săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	-- Scriitori și curente	2.—		
Caraivan V., Basmе și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Războiul p. neatârnaire	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumeă basmelor	3.50		
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
» Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—		
» Valuri alinate	1.50	Coalu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peleşului	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nădejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagog.	4.—
» » » metod.	3.—
Costescu - Dima - Grigorescu - Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	—60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
» » limbei române	5.—
» » Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Cestiuni de psihologie	2.—
Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
» Pedagogia generală	1.50
» Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
» Cum își învață Gertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—

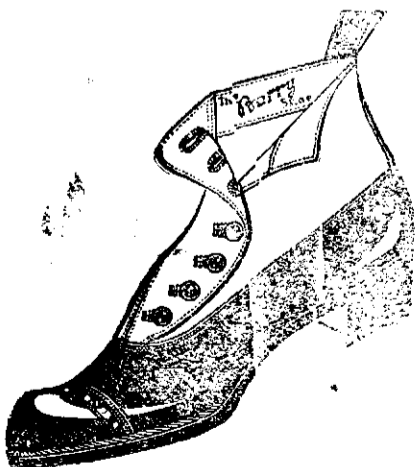
Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fl.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrásy nr. 20.

Comande din provincia se execută în aceeași zi.

25 (11)

Cancelarie administrativă și birou de informații în Budapesta.

Procur și dau informații în toate afacerile procesuale, extraprocesuale, administrative și comerciale; mijlocesc împrumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rggeteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonoriilor și telefonului
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, strada ILLÉS nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori ce lucrări - în bransa aceasta. -

Face și execută planuri de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderae.

Pentru sezonul de primăvară!

Recomand magazinul meu bogat asortat în pălării de bărbat, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment în pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totodată recomand

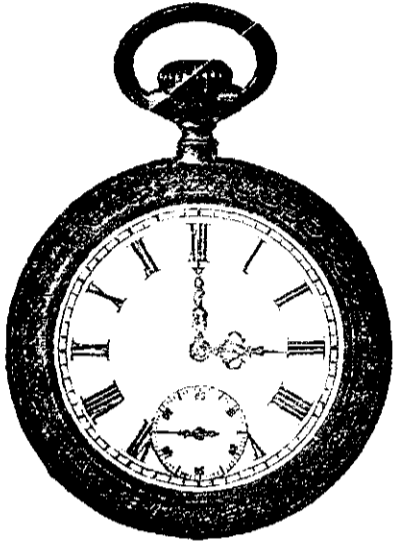
≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în bransa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

Ioan Bálint („János“)

Timișoara-Fabric. Palatul orașenesc.

Cele mai bune **oroloage**

cele mai solide și **juvaericele**

cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și în rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

☛ Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul **Românul** (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și arcelarea lor o mijloc ște mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

☎☎☎ Telefon Nr. 671. ☎☎☎

La

Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol. legate în piele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate volumele Coroane 172.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.